FAJAUKA

Časopis Spolku Slovákov z Bulharska
Kultúrno–spoločenský štvrťročník

Ročník II. Jún 2020 2/2020

ISSN 2644-593X

Internetové vydanie redakcia.fajauka@gmail.com www.ssb.sk

OBSAH

ÚVODNÉ SLOVO 3

ROZHOVOR
Rozhovor s Ing. Martinom Mikulášom 4

ZO ŽIVOTA SPOLKU
Jubilanti/Oslávenci 9
Náš výlet do Bulharska (Magduška Antalíková) 10

TÉMA
Pokračovanie - Spolunažívanie našich s Bulharmi (profesor Ján Botík) 12

SPOMIENKY
Navštívili sme Anku Borovanovú 15

Z TVORBY NAŠICH KRAJANOV
Vyhodnotenie literárnej súťaže Dolnozemské zlaté pero 18

MLADÝ KRAJAN
Marianna Kráľovičová 25

NAŠI NAJMENŠÍ KRAJANIA
Adriana Reptová 27
Chytráčik 28

ZO ŽIVOTA INÝCH SPOLKOV
Oslovili sme starostku Jevišovky 29

TRADIČNÉ RECEPTY
Ľutenica 30

Časopis Spolku Slovákov z Bulharska / Vychádza štvrťročne / Redakcia si vyhradzuje právo krátenia a úpravy príspevkov / Neobjednané rukopisy nevraciame / Príspevky prijímame v elektronickej podobe / Uverejnením príspevku v časopise dáva autor redakcii súhlas na jeho uverejnenie

Šéfredaktor: Katarína Koňariková
Redakčná rada: Martin Mikuláš, Zuzana Trunnerová, Darina Voleková, Adriana Reptová, Martin Štrbka
Jazyková korektúra: Darina Voleková
Grafická úprava: Anna Kolláriková
Ilustrácie: Lea Antalíková
Adresa redakcie: Radničné námestie 9, 821 05 Bratislava
e-mail: redakcia.fajauka@gmail.com
Internet: www.ssb.sk
ISSN: 2644-593X

Fotka na prednej strane obálky: Zaslúžilí členovia Spolku Slovákov z Bulharska - október 2019

Milí krajania,

napriek tomu, že pandémia na pár mesiacov pozastavila naše aktivity, najmä podujatia plánované pre vás, život a práca v Spolku sa nezastavila a neúnavne pracujeme ďalej. Rada by som preto informovala o niektorých dôležitých udalostiach, ktoré sa stali a dúfam, že vás potešia a možno aj prekvapia. Ešte viac však dúfam, že vás naplnia takou radosťou ako mňa.

Projekt, na ktorom v poslených týždňoch veľmi intenzívne pracujeme, je zostavovanie zbierky dokumentov, ktorá bude mapovať život našich krajanov v Bulharsku. Spočiatku sme plánovali zbierku z dokumentov, ktoré ste nám s dôverou poskytli. Pri ich čítaní sa pátranie rozšírilo do archívov, kde sa nachádzajú nesmierne zaujímavé listiny. Preto naše dni teraz napĺňa práca v archívoch ECAV, Štátnom archíve a nitky poznania nás zaviedli aj do Martina, Brna a Prahy.

Pri pátraní a poznaní sme sa zatúlali aj do vašich domácností, kde ste nás s láskou prijali, za čo vám nesmierne ďakujeme. Navštívili sme syna učiteľa Jána Michalka Ľudovíta, ktorý nám poskytol unikátny rukopis s fotografiami, skontaktovali sme jeho vnuka, podarilo sa nám vypátrať a navštíviť dcéru učiteľov Topoľských Danku, ktorá nám poskytla mimoriadne vzácnu Školskú kroniku z Gornej Mitropolije (1923 - 1936). Každé jej slovo som hltala ako román a s napätím čakala, ako sa príbeh skončí. Začala ju písať prvá učiteľka Mária Matějovská a nám sa podarilo vypátrať jej neter žijúcu v Čechách. Napriek vysokému veku nám veľmi ochotne priblížila osobnosť prvej učiteľky a všetkých srdečne pozdravuje. Navštívili sme syna farára Mikuláša Mitáľa, ktorý nám tiež veľmi ochotne poskytuje všetky materiály a fotografie. Pokračujeme vo vyhľadávaní potomkov učiteľov z Bulharska, potomkov farárov a boli by sme nesmierne šťastní, keby sme ich mohli privítať medzi sebou na našom tradičnom stretnutí krajanov v októbri.

Nikdy by som si nebola pomyslela, že práca pre Spolok ma bude napĺňať takým šťastím, akým ma napĺňa. To, že sa môžem ponoriť do života našich ľudí, mojich predkov z pohľadov nielen archívnych, ale aj osobných, mi vyobrazilo ich život v takom rozlíšení, akoby som ho prežívala s každým prečítaným slovom a dúfam, že podobný pocit prinesie zbierka dokumentov aj vám. Možno medzi fotkami nájdete svojich dedov a pradedov, možno sa dočítate niečo, o čom ste ani netušili a budete sa na všetko pozerať celkom z inej strany tak, ako teraz ja.

V tomto čísle FAJAUKY nájdete aj výsledky literárnej súťaže, ktorú sme tento rok uviedli do života - Dolnozemské zlaté pero. Som rada, že sa súťaž ujala a dúfam, že odhalí skrytý literárny talent Dolnej zeme. Poslaním súťaže je otvororiť cestu do literárneho sveta nielen začínajúcim autorom, ktorí píšu po slovensky. Na tomto mieste by som sa chcela poďakovať odbornej porote, ktorá nezištne a ochotne prijala túto funkciu - Miroslav Demák, Zlata Matláková a Pavol Tomašovič.

Milí krajania, prajem vám príjemné čítanie a teším sa na skoré stretnutie.

Ing. Katarína Koňariková, PhD.
predsedníčka Spolku Slovákov z Bulharska

Rozhovor s Ing. Martinom Mikulášom

Kde ste sa narodili a vyrastali?

Narodil som sa v Bulharsku, v obci Podem v roku 1932, kde v tej dobe žili 3 kolónie obyvateľov a to Bulhari, Slováci a Rumuni (tých sme nazývali Olási). Aj náš rodný dom, ktorý stál uprostred obce, mal susedov z jednej strany Bulharov a z druhej Oláchov. Podem sa rozkladá na dvoch proti sebe ležiacich svahoch. Na severnom bola kolónia Oláchov a na južnom slovenská, kde si naši krajania už na začiatku osídlenia postavili slovenskú školu a evanjelický kostol.

Čomu sa venovali vaši rodičia ? Koľkých ste mali súrodencov?

Môj otec sa venoval čiastočne poľnohospodárstvu, ale hlavnou jeho činnosťou bol obchod s rôznym tovarom, kde sa predávali základné potreby pre domácnosť, ako soľ, cukor, olej, petrolej, nádoby a pod. V tej dobe ešte elektrifikácia obce nebola, svietilo sa petrolejovými lampami. Otec, ako úspešný živnostník a uznávaný občan, bol zvolený a zastával úrad „kmeta“ (starosta obce) 2 roky po sebe, čo bolo pre rodeného Slováka určitá pocta. Matka, ako bolo v tej dobe bežné – viedla domácnosť. Mal som 2 starších súrodencov, sestru Zuzku a brata Miša.

Detstvo do 6 rokov som prežíval v Podeme. Otec medzitým skončil obchodovanie v Podeme a presťahovali sme sa do krajského mesta Pleven, kde si otec otvoril reštauráciu s názvom „*Dunajská rovina*". Bolo to na veľkom námestí

Martin Mikuláš ako žiak progymnázia

kde sa konali trhy, ale aj rôzne atrakcie, ako hodové kolotoče, pojazdné zverince, atraktívne strelnice a pod. Preto som chodil do školy od 1.triedy základnej školy až po ukončenie progymnázia (meštianka, ktorá trvala 3 roky) v Plevne, čo trvalo do roku 1946.

A vtedy sa ozvala naša vlasť Československo, kam som ako repatriant odcestoval, k čomu sa vyjadrím neskôr.

Vedeli by ste povedať, odkiaľ zo Slovenska prišli vaši predkovia na Dolnú zem?

Vrátim sa ešte k tomu, odkiaľ prišla naša rodina do Bulharska. Môj dedo Andrej Mikuláš po výzve oslobodeného Bulharska spod tureckého jarma prišiel s ďalšími príbuznými a susedmi z Padiny, Vojvodina zo Srbska v roku 1892. Pre zaujímavosť prikladám jeho osobný záznam do Biblie ktorú si zakúpil ešte v Padine. Bolo zvykom, že do nej sa zapisovali na voľné stránky dôležité udalosti, ako narodenie všetkých detí, aj príchod do Bulharska.

Táto Biblia sa šťastnou náhodou dostala až do mojich rúk.

Aký bol život na Dolnej zemi? Ako ste trávili čas sviatkov a voľných chvíľ?

Život na „Dolnej zemi“ bol zaujímavý. Slováci naozaj so sebou priniesli pokrok a inú kultúru. Naša slovenská škola v Podeme bola postavená na slušnej úrovni, kde okrem normálnych tried vyučovali učitelia zo Slovenska v stredu a sobotu popoludní. Mala aj veľkú sálu, kde sa hrali ochotnícke divadlá pre dospelých a bábkové pre deti, tiež tanečné zábavy, kompletné cvičebné náradie pre gymnastov obce Sokolskej.

Celá slovenská komunita slávila Veľkú noc a Vianoce tak, ako sa patrí. Veľkú noc s polievačkou a Vianoce s polazovaním a spevom pod oknami domov. Slovenské svadby obvykle trvali 3 dni - prvý deň u nevesty, druhý u ženícha a tretí bol ukončovací. Vyzdobené plné konské záprahy viezli od nevesty k ženíchovi periny a vankúše. „Vyčačkaní“ družbovia a družičky obehli celú dedinu so spevom, hraním a ujúkaním. Pre bulharských osadníkov to bola nevídaná atraktívna prehliadka.

Na spomínanom námestí pred naším domom v nedeľu za pekného počasia sa hralo a tancovalo bulharské choro.

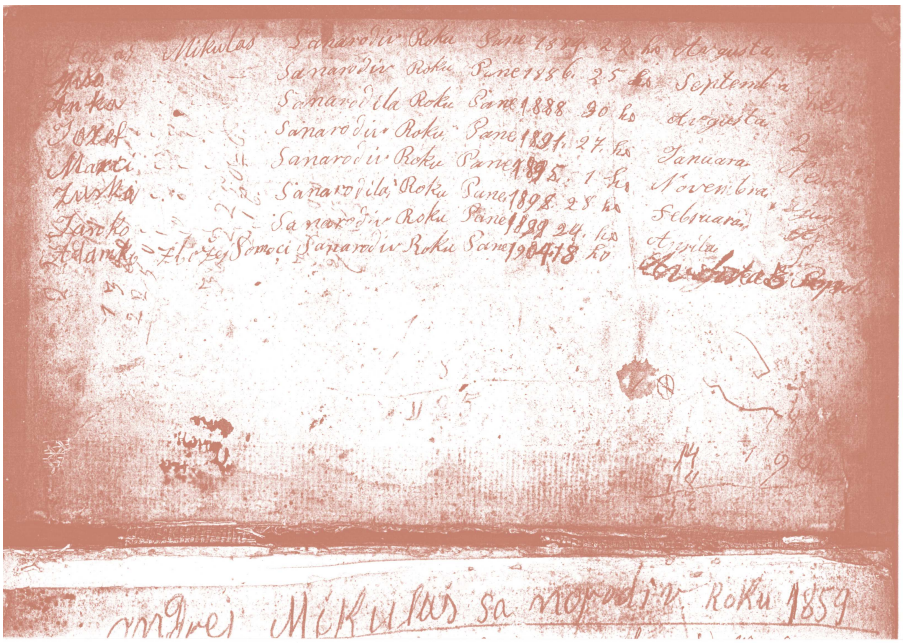

Čo vám najviac utkvelo v pamäti? Máte vzácnu spomienku, ktorú si uchovávate?

Občas aj naši Slováci sa pripájali k niektorým bulharským sviatkom ako napr. Trifon Zarezan, ktorý sa týkal prvého jarného rezu viniča po zimnom spánku vo vinohradoch. V ten deň sa otvárali vo vinohradoch všetky pivnice a celá skupina dospelákov chodila postupne ochutnávať vína. Ten, kto dokázal najviac vypiť – obdržal „bajrak“ (zástava), ktorý obvykle tvorila stará roztrhaná košeľa upevnená na drevenú palicu a takto sa so spevom vracali do dediny a oslavovali ďalej. Väčšinou ten bajrak obdržal náš Slováčisko.

Aké boli vaše školské časy?

Čo sa týka mojich školských čias, aj tie sa delia na dve etapy a to bulharskú, ktorú som už čiastočne spomínal a na slovenskú ktorú popíšem neskôr. V škole som patril medzi slušných žiakov, nakoľko som nemal žiadny problém s matematikou, fyzikou a pod. Medzi moje záľuby patrilo aj čítanie kníh, kde som sa oboznamoval aj s históriou vzniku Bulharského štátu a príchodom bojovníkov z východu medzi Slovanov, ktorí obývali túto krajinu od pradávna. Bojovníkov priviedli chánovia so svojimi družinami a postupne sa vplyvom kresťanstva nazývali cármi (kráľmi) a prevzali ako svoj jazyk slovanský (bulharský) na rozdiel od Maďarov, ktorí si v slovanskom prostredí presadili svoj jazyk.

Ale vrátim sa k môjmu účinkovaniu. V Bulharsku skončila druhá svetová vojna v septembri 1944 a v Európe v máji 1945. Po tomto zložitom období nastúpila do Podemu ako učiteľka pani Gočová, ktorá pochádzala od Giraltoviec a bola ubytovaná u Marečkov, ktorí mali dom najbližšie k slovenskej škole. Ona prišla s návrhom, aby sme s mojím rovesníkom – bratrancom Jožkom Marečkovým po ukončení progymnázia odcestovali do Československa a tam pokračovali v štúdiu. Jožkova mama a moja mama boli sestry, rod. Gubíkové. Slovo dalo slovo, a tak nás obidvoch posadili na nákladnú loď a po Dunaji poslali do Československa, čo popíšem v ďalšej kapitole.

Spomínate si na svojho najlepšieho priateľa z detských čias? Mohli by ste nám porozprávať nejakú príhodu, ktorú ste s ním zažili?

Najlepšie som si z detských čias rozumel so spomínaným Jožkom Marečkovým, ktorý bol len o 3 mesiace mladší odo mňa. Jeho otec, po ktorom mal aj meno, choval najlepšie a najkrajšie kone v Podeme. Za poriadnych zím s množstvom snehu nás brával na konské výjazdy, aby sa koníky prebehli, kde do saní vo veľkosti normálneho voza nám mamičky pod nohy zabalili vyhriate tehly, aby nás neoziabalo, navrch nám dali teplé deky, a tak nás báťa Jožko vozil po

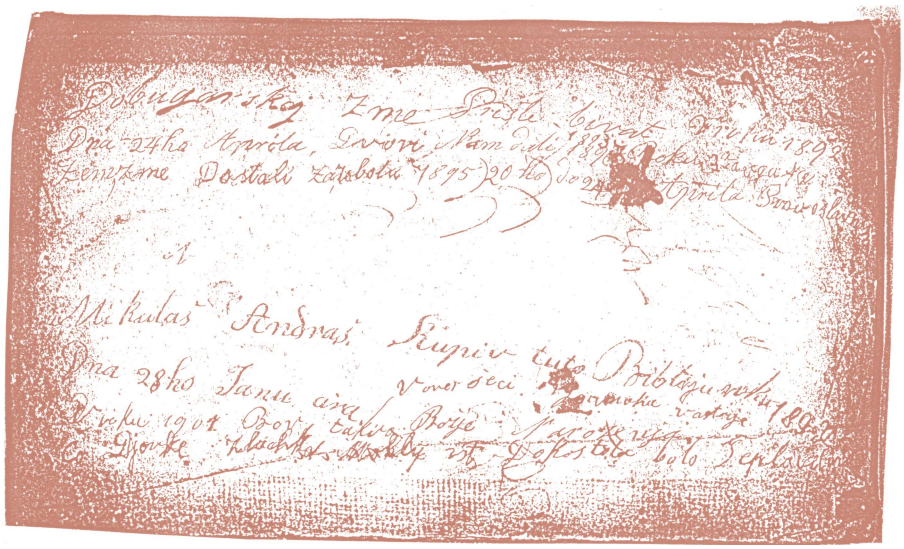

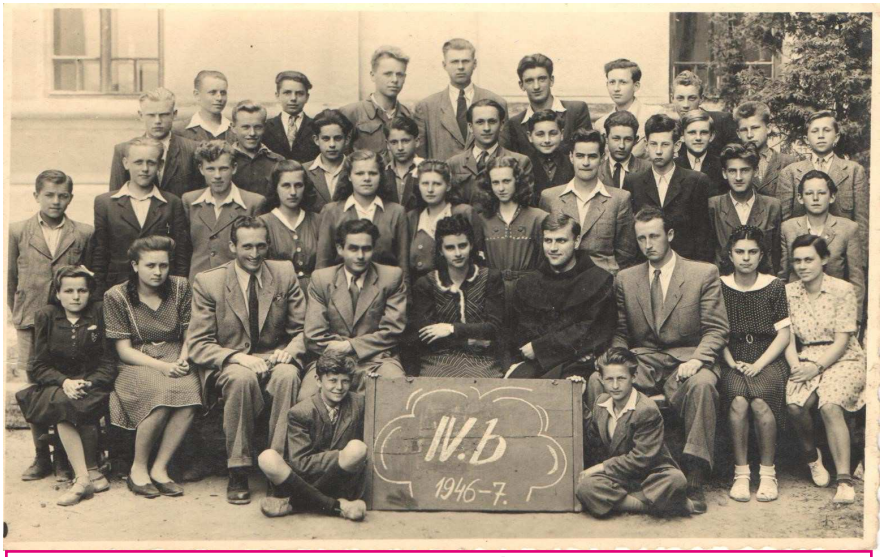

Kvarta gymnázia

dedine. Zato v lete sme tie koníky vodili na pažiť, kde sa v čerstvej tráve popásali. No, a v lete, keď na poli dozrievali melóny, na také 2-3 týždne odviezli nás na „bostan“ (pole s melónmi). Tam nám postavili provizórnu kolibu z konárov a slamy. Takto sme strážili melóny, aby ich niekto cudzí neobral. Samozrejme, že sme tam aj nocovali a stravu a pitnú vodu nám 2x do týždňa priviezli. Mimo to sme sa spolu chodievali kúpať na rieku Vitt, ktorá tiekla okolo Podemu. V tejto rieke sa v lete aj pralo a máčalo konope z ktorého sa neskôr tkalo plátno.

Ako ste sa dostali do ČSR a aké boli vaše začiatky na Slovensku?

Teraz prichádza tá druhá etapa. Ako sme sa my dvaja dostali do ČSR. Už som spomínal, že nás vlakom odviezli do prístavu na Dunaji, volal sa Lom. Ubytovali nás na nákladnom šlepe pod kormidelníckou kajutou. Šlep bol ťahaný parníkom menom Kriváň. Na cestu nám nabalili rôzne jedlo, hlavne pečené mäso zaliate do masti v sklenených pohároch. Pripomínam, že sme sa vybrali do ČSR ako 14-roční, jeden rok po ukončení 2. svetovej vojny. V noci sa necestovalo, na každých medzištátnych hraniciach sme stáli 2 dni kvôli kontrolám. Podobne v Belehrade a Budapešti. Cesta bola náročná a trvala neuveriteľných 24 dní. Medzi Belehradom a Novým Sadom Nemci po celej šírke koryta Dunaja zahatali a potopili, čo sa len dalo, lode, šlepy a pod.

Miestnym sa podarilo v strede rieky odstrániť 20 – 30 m potopených lodí, a tak sa pol dňa dalo ísť hore Dunajom a pol dňa dole. Cez známu úžinu „*Železné vráta*“ nás ťahala z brehu po koľajniciach parná lokomotíva proti prudkému toku Dunaja. Po spomínaných 24 dňoch sme dorazili do Bratislavy. Tam nás privítala naša rodina Jasenskovci z Podemu. U nich sme aj niekoľko dní prenocovali. Ohlásili sme sa na repatriačnom, resp. remigračnom úrade, kde sme obdržali na základe našich cestovných pasov remigračné preukazy. K tomu trochu peňazí a nejaké oblečenie. Problém nastal, kam nás umiestniť do školy a internátu. Bratislava už v októbri bola plne obsadená, škola začatá a miesta, ktoré mi ponúkali, som ešte nepoznal. Zato Jožko bol určený ísť do Prešova, kde sa rodina p. učiteľky Gočovej mohla o neho postarať. Preto som sa rozhodol, že tam pôjdeme spolu. Najbližšiu sobotu v Bratislave sme nasadli do vlaku a v nedeľu ráno sme vystúpili v Prešove. Ja som stále hral úlohu organizátora ako skúsenejší. Kufre sme si dali do úschovne a vyšli sme do mesta. Ja som nikdy nemal problém zorientovať sa v mestách. Našli sme dokonca našu budúcu školu Evanjelické gymnázium, lenže v nedeľu bolo zatvorené. Našiel som kino a poobede sme si pozreli rozprávkový film *Kamenný kvietok*. Ale kde prenocovať? Podvečer sme prišli späť na stanicu, ale osadenstvo v čakárni pre cestujúcich sa mi nepozdávalo, a tak som sa rozhodol, že si pohľadáme nocľah. Zavítali sme do v tú dobu na námestí najlepšieho hotela „*Čierny orol*“. Na recepcii som sa predstavil, predložili sme naše nové preukazy a recepční sa nad nami zľutovali a ubytovali nás v miestnosti pre hotelový personál. V noci nás dokonca policajti prekontrolovali, všetko bolo v poriadku. Ráno nám dali dokonca aj raňajky a nocľažné nežiadali – dobrí ľudia. Poďakovali sme sa a zašli na stanicu pre kufre. Škola bola neďaleko, tak sme si tam zašli. Pán riaditeľ nás prijal, pridelil nám sprievodcu – jedného študenta, ktorý nás odviedol ubytovať sa do evanjelického internátu, ktorý patril k tejto škole.

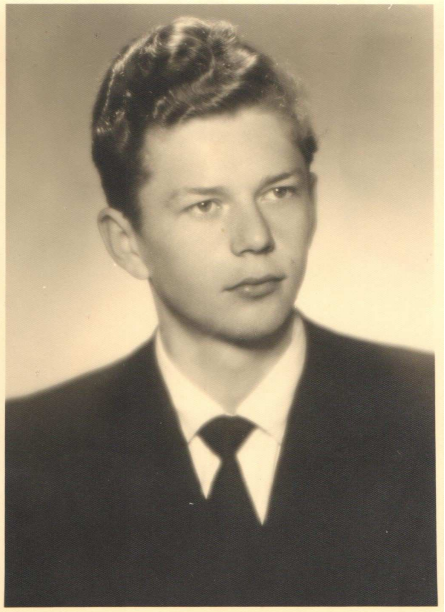

Maturitná fotka

Hore zľava: Anka Vagová, Štefan Rusnák, Juraj Ďuriš, Ema Durišová, Ján Botik, Marta Červenáková, Štefan Červenák, Magda Šprochová, Žofka Mahovská, pani Zelenáková, Štefan Zelenák, Betka Folťanová, Editka Hekelová, Anna Kolláriková, Paľko Hekel, Ondrej Šproch, Martin Mikuláš;
dole zľava: Erka Čaučíková, Magda Antalíková, pani Kabzániová, Matej Kabzáni, MIchal Jančík, Mária Jančíková

Po návrate do školy sme predložili naše posledné vysvedčenia a odporúčací list od pani učiteľky Gočovej a nastúpili do kvarty gymnázia.

Čo som ani netušil bolo to, že profesori tejto školy ma od prvého dňa brali ako známu osobu. Ja som nevedel, že rok pred mojim príchodom do tejto školy chodil a tu aj maturoval môj najbližší bratranec Ondrej Mikuláš, ktorý išiel ďalej študovať a zvyšok života prežil v Prahe. Od počiatku nad nami prevzalo starostlivosť evanjelické kolégium a cez sviatky nás pozývali k stolu evanjelické rodiny. So štúdiom som nemal problémy s obvyklými predmetmi. Zato najväčším problematickým problémom bola latinčina, s ktorou som bojoval až do konca štúdia. V Prešove som úspešne absolvoval 3 roky - kvartu až sextu.

Keď prišli moji rodičia do ČSR transportnými vlakmi, odviezli ich až do Čiech, do Kadane, ktorá bola vyľudnená po vysťahovaní sudetských Nemcov. Otec potom hľadal pre rodinu bývanie na Slovensku, a tak sa dostali do Dunajskej Stredy. Tiež som sa snažil dostať bližšie k nim, a tak som septimu navštevoval v Žiline a býval opäť v internáte. Ďalší rok – oktávu som už absolvoval v Bratislave, kde som aj maturoval.

Po maturite som sa prihlásil na štúdium na SVŠT a absolvoval som Strojnícku fakultu.

V tej dobe, aby som získal ubytovanie v internáte, som absolvoval každé leto mládežnícke brigády ako *Trať mládeže, Družby, Priehrada mládeže* a tak som mohol bývať v Horskom parku.

Čomu ste sa venovali, aké bolo vaše povolanie?

Do zamestnania som nastúpil pôvodne do *Hydroprojektu*, ktorý sa neskôr premenoval na *Hydroconsult* a zúčastňoval som sa na riešení projektov vodohospodárskych diel ako *Vážska kaskáda*, priehrady a hydrocentrály, hydromeliorácie, vodárne a čistiarne odpadových vôd.

Celý môj pracovný život som absolvoval v tomto podniku. Skončil som ako vedúci výskumný pracovník a mojou poslednou výskumnou úlohou bolo posúdenie vplyvu VD Gabčíkovo na životné prostredie, v celom chránenom vodohospodárskom území Žitného ostrova, čo zahŕňalo celý okres Dunajskej Stredy až po Senec a Bratislavu.

Spolupracoval som pritom s mnohými výskumnými ústavmi ako napr. Vodohospodársky, Geologický, Poľnohospodársky, Hydrometeorologický, SAV, ďalej so Stavebnou a Chemicko-technologickou fakultou. V rámci mojich prác som prednášal približne na 160-tich odborných konferenciách a sympóziách u nás a aj v zahraničí. Z toho 4x aj v Bulharsku, na prekvapenie prítomných v ich rodnej reči.

V rámci riešenia pridelených projektov a výskumných úloh som služobne precestoval celú Európu vrátane Anglicka a škandinávskych štátov. Ako zvláštnosť uvediem, že som bol aj pri prameni rieky Dunaj vo Schwarzwaldských horách v Nemecku.

Ďalej som spolupracoval aj na tvorbe a preklade básní z bulharského jazyka do nedávno vydanej knihy pod názvom „*Pán Dunaj*“, kde sú uverejnené básne o Dunaji od všetkých podunajských štátov.

Stretnutie Výboru: hore zľava - Magda Šprochová, Ondrej Šproch, Michal Jančík, Štefan Zelenák, Štefan Červenák, Juraj Ďuriš, Viliam Volek, Darinka Voleková, Vlado Jánošík; dole sediaci - Ema Ďurišová, Mária Jančíková, Anna Jánošíková, Marta Červenáková, Palko Hekel, Anka Klátiková

Ste jedným zo zakladateľov Spolku Slovákov z Bulharska a boli ste aj dlhoročným členom Výboru. Ako vnímate prácu pre Spolok a čo to pre vás znamenalo?

Áno, bol som jedným zo zakladateľov nášho Spolku. Bolo to pre mňa radostné oživenie tradície predovšetkým stretávania sa so známymi a príbuznými z rôznych končín Čiech, Moravy a Slovenska. Tak sme trávili dlhé chvíle pri výmene vlastných názorov, skúseností, plánov a spomienok z minulosti.

Dlhý čas som robil moderátora programu, kde odzneli viaceré vynikajúce podujatia so spevom, tancom našich a aj bulharských hostí. Odznelo však aj hovorené slovo napr. pásmo básničiek v bulharskom origináli a podobné slovenské básničky. Po odznení tohto pásma u prítomných zástupcov bulharského veľvyslanectva bolo vidieť, že im zvlhli oči. Vo Výbore vládol súlad a každý sa snažil svoje úlohy plniť čo najlepšie. Zvládli sme aj prípravu prvej „klbasiády“, ktorá sa odohrala na Bratislavskom hrade, po ktorom nasledovali ďalšie. Súdržnosť panovala aj pri spoločných stretnutiach výboru vo voľnom čase. Nakoniec som rád, že v novom Výbore Spolku prebrala štafetu moderátora moja vydarená neter Darinka V. Želám naďalej celému Výboru a príslušníkom nášho Spolku veľa vydarených akcií.

Čomu sa venujete v súčasnosti?

Ako vidíte aspoň čiastočným spomienkam na minulosť. Pritom som ešte stále členom Slovenskej asociácie čistiarenských expertov so sídlom na Chemicko-technologickej fakulte v Bratislave. Snažím sa venovať tiež svojim vnúčatám, aby kráčali správnym smerom v živote. Akurát uvažujem, či je to pravda podľa starého arménskeho príslovia, v ktorom sa pravidelne dávala otázka rádiu Jerevan napr. kedy bude lepšie? Rádio odpovedalo – už bolo!

Nedá mi neuvažovať, je to naozaj tak?

- Katka -

JUBILANTI / OSLÁVENCI

Všetko najlepšie praje Spolok Slovákov z Bulharska

Ľudmila Bokníková
15. 6. 1946
Michal Červenák
17. 6. 1953
Juraj Červenák
6. 4. 1939
Pavol Červenák
4. 4. 1969
Pavol Červenák
14. 6. 1926
Diana Dobšovičová
9. 5. 1961
Sladina Dubová
27. 6. 1952
Mária Haitová
3. 5. 1940
Zuzana Harmanová
5. 4. 1964
Zuzana Hrivňáková
26. 6. 1948
Juraj Hruška
14. 4. 1933
Pavol Hruška
16. 4. 1944
Michal Hruška
16. 4. 1944
Michal Jančík
3. - 4. 4. 1943

Anna Jančíková
8. 4. 1948
Vladimír Jánošík
23. 5. 1958
Zdeňka Janúfková
27. 4. 1951
Zuzana Kobzová
1. 5. 1959
Pavel Koňarik
20. 5. 1977
Zuzana Kováčová
24. 4. 1951
Ľudmila Kozmelová
1. 4. 1957
Emil Kráľovič
16. 6. 1978
Ján Mareček
27. 4. 1927
Marie Markušová
16. 6. 1940
Dominik Mičuda
6. 5. 1941
Martin Mikuláš
8. 5. 1932
Viera Príbelová
7. 5. 1958
Lýdia Redlerová
20. 6. 1947
Mária Samporová
10. 6. 1923
Pavol Vago
6. 4. 1958
Ružena Vagová
8. 4. 1936
Martin Záhorec
23. 5. 1948

Milé dámy, milí páni, priaznivci nášho jedinečného časopisu.

Žijeme momentálne vo veľmi zvláštnej dobe. Pred pár týždňami sme prežili fakt neuveriteľné veľkonočné sviatky. Také nikto z nás ešte nezažil. Ani mladí, ani tí najstarší pamätníci. Zákaz vychádzania na najkrajšie sviatky v roku. Ako vo filme, zlom filme. Žiadne návštevy, žiadne rodinné stretnutia. Všetci doma...!! Maximálne vychádzka do prírody, aj to len v okrese. Neboli sme nadšení, ale boli sme disciplinovaní. Odmena je však veľkorysá. Drvivá väčšina je zdravá. A o to predsa išlo. Tak ako som napísala v minulom čísle, robíme to pre svojich najdrahších a najzraniteľnejších. Najstarších a najmenších. Keď tu nebude našich najstarších, kto nám bude rozprávať o tom, ako sa kedysi žilo? Aká bola doba? Akí boli kedysi ľudia? Aj my, čo sme dnes v najlepších rokoch budeme raz svojim vnúčatám rozprávať o tom, ako sme zostali na sviatky doma, ako sme sa museli chrániť rúškami. Vlastne ani my by sme možno neverili pamätníkom, keby nám niečo podobné rozprávali.

Každé storočie je niečím výnimočné.

20. storočie: 2 svetové vojny.

21.storočie: koronavírus? Ale čistejšie ovzdušie!!!

22. storočie: aké bude? Aké si ho urobíme, všetko je na nás, na ľuďoch.

Čo nám priniesla táto zvláštna doba? Otázky a už aj nejaké odpovede. Jednu odpoveď určite, že zdravie je najdôležitejšie.

Takže moji milí krajania, čitatelia, priaznivci. Starajme sa o seba, svojich blízkych, známych, ale všímajme si aj úplne cudzích ľudí. Možno potrebujú pomôcť. Máme jedinečnú možnosť urobiť tento svet zdravší, čistejší, jednoducho lepší. Príroda to už pochopila, nasledujme jej príklad.

Ešte niekoľko mesiacov sa určite nestretneme. Využívajme preto telefón, mail, aj obyčajné sms sú dobré. A kontaktujme svoju rodinu, známych, priateľov. Vydržme, sľúbená odmena je ozaj veľká, zdravie pre každého. Nezabudnime sa však tešiť na najbližšie možné stretnutie, aj keď dátum a čas ešte nevieme stanoviť.

- Adriana Reptová, rod. Červeňáková -

Náš výlet do Bulharska

V máji uplynul rok od výletu Spolku Slovákov z Bulharska do Bulharska. Presnejšie do Gornej Mitropolije, Podemu a Brašljanice.

Bála som sa. Nie som už najmladšia. Presedieť a prespať 15 hodín v autobuse nie je veru med lízať. No viem, že túžba všetkých zúčastnených vidieť, navštíviť, potešiť sa, pospomínať na rodiská, príbuzných, školské roky, bola oveľa silnejšia, ako myslieť na pohodlie či nepohodlie cesty. Veď boli medzi nami takí, ktorí tam začali chodiť do školy a odchádzali do Československa ako päť či desaťroční.

Môj otec – Štefan Rusnák – patril medzi prvých repatriantov do ČSR ešte v roku 1946. Nikdy som v Gornej Mitropoliji nebola. Avšak poznala som ju z rozprávania môjho starého otca a otca, ktorý tam vyrástol, vojenčil a aj partizánčil. Vyzbrojená mapkou a číselným označením jednotlivých rodinných domov som bola presvedčená, že nebude ťažké nájsť ten konkrétny dom, kde vyrástol môj otec a jeho súrodenci.

Príchod do Bulharska som vnímala veľmi intenzívne. Priam euforicky. Vdychovala som korenistú vôňu reštaurácií a bufetov a zdalo sa mi, že objímam celý svet od šťastia.

Ubytovaní sme boli v centre okresného mesta Pleven, v hoteli Rostov. Najprv sme však v Gornej Mitropoliji vyložili bratov Červenákovcov, ktorí sa tam ubytovali u svojej rodiny. Na začiatku dediny sme vystúpili z autobusu a s obrovským šťastím sme sa fotografovali pri tabuli s nápisom „Gorna Mitropolija“. Tešili sme sa ako malé deti.
Lenčo sme sa ubytovali, išli sme sa s Milkou prejsť. Milka je moja sesternica (rod. Mikulášová, jej mama a môj otec boli súrodenci). Hovorí sa – „*Vidieť Rím a zomrieť*“. Toto príslovie vyjadruje túžbu po niečom. Splniť si sen. Aj pre mňa bol tento výlet taký malý Rím. Vôňa bulharského vzduchu, kebabčeta, šopský šalát, pita... Takže v blízkej reštaurácii nasledovalo presne toto. Pol deci pešterskej, kebabčeta, šopský šalát a biely bulharský chlieb. Moje túžby sa naplnili. Úbohá Milka si túto mannu nebeskú nemohla dopriať kvôli žalúdočným problémom.

Druhý deň bol veľmi náročný, pretože nás čakala návšteva Gornej Mitropolije. Privítanie bolo veľkolepé. Ženy a deti v krojoch nás vítali s obrovskou pitou a „šarenou soľou“. Starostka mala slávnostný príhovor a po nej naša predsedníčka Katka. Odovzdávali sa dary. Nasledoval bohatý program s tancami a spevom. Všetko na nás urobilo nezabudnuteľný dojem, lebo sme cítili lásku, úctu, radosť z ich slov, očí, úsmevov. Pripravili pre nás nezabudnuteľné pohostenie v klube dôchodcov z vlastných prostriedkov. Tancom a piesňami sa postarali o skvelú náladu. Cítili sme hlboko v srdci nezištnosť a úprimnosť, ktoré sálali z týchto ľudí.

Nemenej dojemná bola návšteva slovenskej školy, v ktorej v súčasnosti sídli aj materská škola. Takisto deťúrence mali pre nás program a drobné darčeky. Sem teda chodil môj otec. Tu niekde bola lavica, v ktorej sedával on a jeho súrodenci. V rohu školského dvora stál kedysi evanjelický kostol, ktorý navštevovali slovenskí osídlenci. Zvláštne. Stála som na miestach, po ktorých kráčali nohy mojich predkov. Splývala som s nimi a cítila ich blízkosť. Akoby ešte žili. Akoby nikdy neodišli. Mala som so sebou aj fotografiu domu, ktorú urobili moje deti Mário a Cvetana pri návšteve Gornej Mitropolije v roku 2011. Čísla domov sa medzitým zmenili, takže sme hľadali ihlu v kope sena. No napokon sme našli dom, o ktorom sme sa domnievali, že môže byť oným domom môjho starého otca a otca....

Ďalší deň bol v pláne Podem a Brašljanica. Zopakovalo sa veľkolepé privítanie, pohostenie, príhovory, program, listovanie v miestnej kronike a návštevy slovenských škôl. Toto bol zas Milkin veľký deň. Narodila sa totiž v Podeme a chcela nájsť svoj rodný dom. V kronike našla aj meno svojho starého otca Michala Mikuláša, ktorý bol kedysi starostom Podemu. Šťastná Milka pociťovala neskutočnú radosť z objavenia svojho rodného domu. Radosť bola znásobená ochotou majiteľky domu vpustiť nás dnu. Ba čo viac, ukázala nám album s fotografiami Milkinho strýka Pavla v čase jeho služobnej cesty do Bulharska. Čerešničkou na torte bola babička, snáď 90-ročná, ktorá stála v bráne a spievala „Anička, dušička..“.
Posledný deň bol venovaný prehliadke Plevna. Ja som však dala prednosť Belej Slatine, vzdialenej od Plevnu asi 50 km. Odtiaľ totiž pochádzala moja mama. Cestou tam som si premietala všetko minulé, čo som tu ako dieťa, a neskôr mladá žena, prežila. Bratranec Cvetan ma mal prísť čakať na autobusovú stanicu. Konečne som bola na mieste. Očami som hľadala Ceca a v duchu som zlostne súrila ľudí, aby sa ponáhľali vystupovať. Konečne! Hodili sme sa jeden druhému okolo krku. Nechceli sme sa od seba odtrhnúť a nehanbili sme sa za slzy, ktoré nám stekali po tvári.
A „doma“ všetko tak, ako som si predstavovala: známy dvor, známe

kvety, fóliovník s paradajkovými a paprikovými plantami, sedenie pod viničom a moji drahí blízki. Teta, žiaľ, tlačila pred sebou vozíček. Ale bola šťastná. Stískali sme si ruky a dojatie nám sťahovalo hrdlá. Vesna a Sofia (Cecova manželka a dcéra) sa veselo krútili okolo nás. Všetci sme si chceli vychutnať tých pár hodín, ktoré sme mohli spolu stráviť. Všetko bolo tak, ako kedysi: bohatý stôl, domáca rakija, fotografie, otázky, otázky, otázky.... Napĺňalo mi to dušu šťastím, láskou. Ale i smútkom a žiaľom, že to pominie.

I prišiel čas rozlúčky. No ešte predtým nastal jeden, pre mňa veľmi dôležitý moment. S pietou a úctou som si lopatkou vykopala hrsť zeme z dvora, kde sa narodila moja mama a kvietok zdravec (bot. názov *Geranium*), ktorý rastie v bulharských dvoroch na znak zdravia. Tieto cenné poklady som potom položila na hrob mojich rodičov tu na Slovensku.

Pred odchodom som si však chcela splniť ešte jednu povinnosť – navštíviť pravoslávnu cirkvu a zapáliť sviece za mojich bulharských predkov. Urobila som tak s obrovskou úctou a vôbec som sa nebránila slzám, ktoré sa mi pritom tisli do očí.

Toto naše bulharské dobrodružstvo zorganizovala predsedníčka Spolku, Katka Koňariková, rod. Koláriková. Jej zodpovednosť, stopercentná pripravenosť, no zároveň skromné a pokojné vystupovanie, si zaslúžia náš obdiv, uznanie a vďaku.

- M. Antalíková -

SPOLUNAŽÍVANIE NAŠICH S BULHARMI

Na stránkach nášho časopisu už bola reč o spolunažívaní našich s Bulharmi v ich spoločne obývaných dedinách. Lenže naši ľudia už od príchodu do tejto krajiny začali súvisieť aj s bulharským štátom. S jeho úradmi, ako aj s predstaviteľmi štátnej moci a s ďalšími významnými osobnosťami. I takéto súvislosti sprevádzali život slovenských prisťahovalcov ako celku, poznačili však aj život mnohých jednotlivcov. Keďže sa zachovali o nich rôzne svedectvá, aspoň niektoré z nich si môžeme aj na tomto mieste pripomenúť.

V historickej pamäti našich ľudí sa uchovávala legenda, že Slovákov pozval do Bulharska vtedajší cisár Ferdinand Coburg. Zaznamenal ju aj Ján Michalko v knihe *Naši v Bulharsku*. Zároveň k tomu poznamenal, že táto legenda mohla vzniknúť vďaka tomu, že Ferdinand mal na Slovensku rozsiahle majetky aj viaceré zemepanské kaštiele. Takže poznal Slovákov ako pracovitých a dobrých sedliakov, akých práve potrebovalo aj Bulharsko. Avšak Ján Michalko uzavrel túto úvahu tým, že Slováci do Bulharska neboli Ferdinandom povolaní. Mimochodom hlavne preto, lebo sa panovníkom

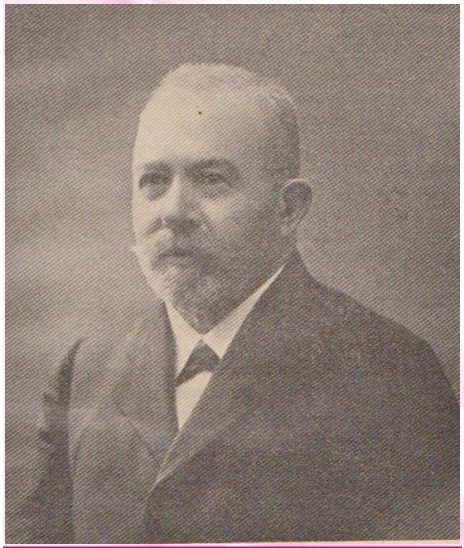

Samuel Jaroslav Zachej (1841 – 1918)

Ferdinad Coburg (1861 – 1948), cisár Bulharska (1887 – 1918)

Bulharska stal v roku 1887, čiže až po príchode prvých Slovákov do tejto krajiny.

Slovenskí kolonisti sa mohli v Bulharsku usídliť vďaka jeho oslobodeniu spod viacstoročnej nadvlády Turkov (1878). No hlavne vďaka vydaniu *Zákona o osídľovaní neosídlených oblastí Bulharska* z roku 1880. Zvesť o tomto zákone sa dozvedeli aj Slováci už dlhšie usídlení v srbskom a rumunskom Banáte, ktorí vyslali svojich zástupcov, aby preverili takéto možnosti. Ako sa ukázalo, hlavný zádrheľ bol obsiahnutý v samotnom zákone. Hneď v jeho Článku 1 je ustanovenie: *Na celej neosídlenej (pustej) pôde v Bulharsku sa môžu usídliť Bulhari z cudzích krajín zaoberajúci sa roľníctvom a chovom dobytka.*

Je teda zrejmé, že tento zákon bol cielene sformulovaný tak, aby umožnil návrat do materskej krajiny tých Bulharov, ktorí z rôznych príčin žili v tom čase za jeho hranicami. Hoci bol tento zákon v roku 1891 cisárom Ferdinandom novelizovaný, nijaká zmienka o prijímaní aj nebulharských kolonistov sa tam nenachádza. No a tu sa žiada povedať, že pán učiteľ Ján Michalko mal šťastie, že keď v roku 1930 prišiel medzi bulharských Slovákov, žili ešte pamätníci, ktorí sa rozpamätali, že príchod Slovákov do Bulharska nezariadil cisár Ferdinand, ale v Sofii žijúci slovenský podnikateľ Samuel Zachej.

Na tú udalosť si dobre pamätali bratia Ondrej a Jano Mrenicovci. Keď na jar v roku 1884 prišlo päť slovenských rodín na kočoch do Sofie preveriť zvesť o prideľovaní pôdy, našli tam žijúceho Slováka Samuela Zacheja. Keď si vypočul, čo ich k nemu doviedlo, zaviedol ich na príslušné ministerstvo, kde tlmočil záujem týchto pocestných. Musela byť prosba tejto misie nanajvýš pôsobivá a presvedčivá, pretože z ministerstva odchádzalo všetkých päť jej účastníkov so súhlasom usídliť sa v okolí mesta Pleven. Boli to prví slovenskí osadníci v obci Mrtvica/Podem.

Novšie výskumy historika Slavomíra Churého poukazujú na ďalšie doklady o osídľovaní Slovákov v Bulharsku. Samuel Zachej v roku 1885 zaslal

Ľudmila Zachejová – Popova (vľavo) s bulharskou priateľkou

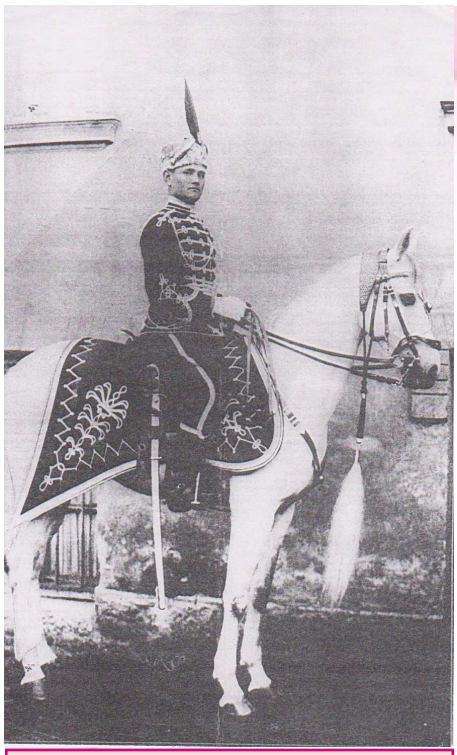

Ján Príbeľa ako člen gardy cára Borisa III.

ministerskému predsedovi Petkovi Karavelovi list, v ktorom ho informoval, že ak bulharský štát zabezpečí prijatie, ako aj splnenie podmienok zo Zákona z roku 1880 aj pre Slovákov, z Kovačice a Padiny v Banáte je 150 slovenských rodín ochotných usídliť sa v Bulharsku. Samuel Zachej zároveň poukázal aj na agrikultúrnu vyspelosť týchto Slovákov, ktorí by v Bulharsku mohli založiť vzorovú obec. A to by mohlo pozitívne ovplyvniť aj poľnohospodárstvo v príslušnom regióne Bulharska. Bol to práve tento krok Samuela Zacheja, vďaka ktorému sa mohli do Bulharska presídliť nielen slovenskí kolonisti z Kovačice a Padiny, ale aj z Nadlaku a niektorých ďalších slovenských osád na Dolnej zemi.

Žiada sa ešte poznamenať, že Samuel Zachej bol nielen sofijským podnikateľom, ale aj významným vzdelancom, ktorý sa zapojil aj do národnokultúrnych aktivít Bulharska. Bol spoluzakladateľom a podpredsedom spolku Slavjanska beseda. V rokoch 1909 – 1912 predniesol v nej sériu prednášok o histórii a kultúre slovenského národa, ktoré potom vydal aj knižne pod názvom *Slovacite. Tjachnoto minalo i nastojašte* (1912). Do slovenčiny preložil román Ivana Vazova *Pod jarmom* (1902). Stal sa nielen významnou kultúrnou osobnosťou Bulharska, slovenským konzulom pre tamojších Slovákov, ale aj miláčikom sofijskej elity. O jeho popularite a všeobecnom uznávaní svedčí nevšedný ohlas bulharskej tlače pri

Vojak Ján Príbeľa na dovolenke v Gornej Mitropoliji (1938)

Martin Jesenský ako člen gardy cára Borisa III.

príležitosti jeho 70 – tky. Osobne mu prišli zablahoželať minister Stefan Bobčev aj spisovateľ Ivan Vazov. Pri tejto príležitosti ho pozdravil aj cisár Ferdinand, ktorý mu zároveň udelil vysoké štátne vyznamenanie – *Kríž Kráľovského rádu Svätého Alexandra*. Samuel Zachej neprerušil ani tvorivý kontakt s rodným Slovenskom. Okrem iných príspevkov do *Národných novín* zaslal aj dva články o svojich kontaktoch, ako aj o návšteve Slovákov usadených v okolí mesta Pleven v roku 1907. Bulharsko sa Zachejovi stalo jeho druhou domovinou. Nasvedčuje tomu aj vydaj jeho dcéry Ľudmily za majora Prokopa Popova. Samuel Zachej bol svedkom oslobodenia Bulharska „spod jarma“ Osmanskej ríše. Avšak zrodu československej štátnosti svojho materského národa sa nedožil. Zomrel v Sofii 4. februára 1918. Ján Michalko nadviazal kontakt s dcérou Ľudmilou, ktorá mu poskytla mnohé cenné informácie a doklady o svojom otcovi.

Keď predstavitelia bulharskej vlády vyjadrili súhlas s príchodom slovenských kolonistov, ich usídľovanie prebiehalo v zmysle *Zákona o osídľovaní neosídlených oblastí Bulharska* z roku 1880. V jeho Článku 9 je ustanovenie: *„Všetci*

Ďuro Tancik (druhý zľava) účastník Balkánskej vojny 1912/1913

presídlenci, len čo sa usadia v Bulharsku, považujú sa za bulharských občanov". V novele k tomuto zákonu z roku 1891 je ďalšie dôležité ustanovenie: „*Prisťahovalci sa oslobodzujú od vojenskej povinnosti na 7 rokov odo dňa presídlenia*".

Avšak po uplynutí tejto lehoty odvádzali aj naši ľudia službu bulharskej vlasti. Historické svedectvá nám prezrádzajú, že to bola služba zodpovedná a obetavá, ale aj bolestná. V Balkánskej vojne 1912-1913 sa zúčastnilo 117 Slovákov, z ktorých 13 boli ranení a 10 padli. V prvej svetovej vojne 1915-1918 sa zúčastnilo 201 Slovákov, z ktorých 22 bolo ranených a 25 padli. O statočnosti našich v týchto vojnách svedčí aj to, že 25 - tim z nich bolo udelené vyznamenanie *Za chrabrosť*. Keďže sa zachoval jeden z takýchto diplomov, uvádzame jeho znenie v slovenskom preklade:

MY FERDINAD I.
z Božej milosti a vôle národa
cár Bulharska
za preukázanú chrabrosť a odvahu
v Osloboditeľskej vojne1912/1913
ako aj na znak Nášho uznania
vyznamenávame
ĎURA TANCIKA ADAMOVHO
Sofia 24. Apríla 1914.

Služba vlasti priniesla do života našich v Bulharsku strádanie, ľudské obete a veľký žiaľ v mnohých rodinách. Treba však uviesť, že v niekoľkých prípadoch sa so službou vlasti spájali aj pocity uveličenia a hrdosti. Stávalo sa to v situáciách, keď spomedzi našich mládencov narukovaných do prezenčnej služby špeciálna komisia vybrala niekoho a zaradila ho do cisárskej gardy k reprezentačným úlohám panovníckeho dvora. Máme doklady, že takejto pocty sa dostalo Jánovi Príbeľovi z Gornej Mitropolije a Martinovi Jesenskému z Podemu, ktorí sa v tridsiatych rokoch 20. storočia stali členmi gardy cára Borisa III. Už oddávna sa dievkam páčili mladí muži vo vojenských uniformách. Ale keď prišiel na dovolenku člen cisárskej gardy, spravidla vychýrený krásavec, navyše aj v parádnej uniforme, celé dni bol dievkami priam obsypaný.

Účasť našich v službách bulharskej vlasti, no hlavne pamiatka na tých, ktorí neprežili takúto službu, je doposiaľ živá v našich bulharských rodiskách aj v našom Spolku. Z iniciatívy Petka Georgieva Bitunského a predstavenstva obce Gorna Mitropolija, bol postavený pomník padlým v piatich vojnách z obdobia 1885 – 1945. Spomedzi 89 gornomitropolských obetí boli 26 z tamojšej slovenskej komunity. Na znak solidarity s touto pietnou aktivitou Spolok Slovákov z Bulharska zorganizoval zbierku v sume 48.000 Sk ako príspevok na postavenie vojenského pamätníka. V roku 2007 sa početná delegácia Spolku zúčastnila na slávnostnom odhalení tohto pamätníka.

- Ján Botík -

LITERATÚRA:
BOTÍK, J.: Slováci v Bulharsku. Bratislava 1994
BOTÍK, J.: Pamätník vojnovým obetiam v G. Mitropoliji. In: Ročenka Spolku Slovákov z Bulharska 2/1993, s.52-54
ČERVENÁK, Š.: Cesta za pomníkom. In: Ročenka Spolku Slovákov z Bulharska 7/2008, s.104-106
HROZIENČIK, J.: Slováci v Bulharsku. Matica slovenská 1985
CHURÝ, S.: Niektoré dokumenty o Samuelovi Zachejovi so zreteľom k Bulharsku. In: Biografické štúdie 17/1990
MICHALKO, J.: Naši v Bulharsku. Päťdesiat rokov života, práce, piesne a zvykov. Myjava 1936
SEDLAKOVA, K. – PENČEV, V.: Samuel Jaroslav Zachej. Slovackijat konzul v Balgarija. Sofija 2010

Odhaľovanie pamätníka - Gorná Mitropolija

Navštívili sme Anku Borovanovú, narodenú v Brašljanici

Kde ste sa narodili a vyrástli?

Narodila som sa 2. apríla 1941 v Bulharsku, v dedine Brašljanica, okres Pleven v slovensko-bulharskej rodine Michala Supeka (Slovák) a Nadeždy (Bulharka). Slováci žili v okrese Pleven ešte v ďalších dvoch bulharsko-slovenských dedinách, v Gornej Mitropoliji a Podeme.

Vyrastala som a žila som, ako všetci Slováci - občan Bulharska a národnosť slovenská. To znamenalo aj pre Slovákov bulharské zákony / školstvo. Vojenská služba a všetky nariadenia sa plnili bez výhrad. Od každého občana, či bol národnosti slovenskej, bulharskej alebo akejkoľvek. Všetci Slováci navštevovali bulharské školy a ovládali jazyk lepšie, ako spolužiaci národnosti bulharskej.

Zo života v Bulharsku si veľa pamätám. Prežila som tam bezmála svojich 15 rokov. Základnú školu som absolvovala v rodnej obci Brašljanica a pokračovala som na Dievčenskom Gymnáziu v meste Pleven. Koncom marca, počas školského roka v roku 1956, sme sa presťahovali do Trnavy, kde som v mesiaci apríl pokračovala na jedenásťročnej strednej škole a v roku 1958 som zmaturovala.

Vaša mama bola Bulharka a otec Slovák. Ako sa zoznámili?

Po ukončení ZŠ išiel otec do školy v meste Pleven, kde sa vyučil za krajčíra. Býval so spolužiakom Bulharom, ktorého prišla pozrieť sestra a priniesla mu z domu stravu a otcovi sa zapáčila. Keď školu skončili, otec sa rozhodol s ňou oženiť. Požiadal svojho krstného otca, ktorý mal koč, aby išli do dediny Vabel, okres Nikopol, kde nevesta bývala. Celou cestou ho krstný prosil, aby si to rozmyslel. Stále mu vysvetľoval: "*Miško, máš 3 slovenské dediny a pekné slovenské dievčence na výber. Nechoďme ďalej. Otočíme koč?*" Otec tvrdil, že pôjde pre ňu aj peši. A tak pokračovali v ceste pre nevestu. Tam ich prijal len jej otec, mama bola veľmi proti. Odišla na povalu a vykrikovala . „*Bodaj sa vám koč prevrátil! Ja som ju nechovala pre Slováka v obleku, s klobúkom a viazankou. A dávno som ju sľúbila kamarátke pre jej syna*". Otec-vyučený krajčír-odovzdal dcéru Slovákovi. Poznal ho z reči syna, zo spoločného pobytu v Plevne. V dedine Brašljanica vedeli, že Miško išiel pre nevestu-Bulharku a dedinčania čakali, čo ten privezie. Ako prvý Slovák si vybral Bulharku. Keď ju videli, uznali že je pekná.

Aké to bolo, keď sa Slováci odsťahovali z Brašljanice?

Mala som 5 rokov, keď sa Slováci odsťahovali do ČSR. Dostali sa na Moravu a bývali v dedine Hrabětice. Brat môjho dedka Ján Supek býval blízo v dedine Drnholec. My sme zostali v Brašljanici a ešte 3 ženy-Slovenky vydaté za Bulharov. Pamätám si, že podľa *Dohody a podmienok o presťahovaní do ČSR*, mali vyriešený aj prípad manželov Slovák + Bulhar. Stačilo podpísať, že nechce odísť do ČSR a rozvod bol vybavený. Rodičia mali mňa a pár mesačnú Pavlinku, moju sestru. Otec bol zodpovedný a nerozbil našu rodinu. A tak sme zostali v prázdnej vyľudnenej štvrti dediny medzi prázdnymi slovenskými domami v Brašljanici. O chvíľu vláda do tých slovenských domov nasťahovala Turkov z hôr- Mohamedánov, občanov Bulharska. Boli úplne iní a neprispôsobiví. Tie ženy boli zahalené, nevychádzali z domu, žiadny iný muž

Rodičia Michal a Nadežda

Gizela Petráková rod. Gábrišová; Terézia Supeková rod. Gábrišová; Sofia Gábrišová rod. Kugler (mama Gizely a Terézie); dieťa - Zuzana Petráková (dcéra Gizely Petrákovej rod. Gábrišovej)

im nesmel vidieť tvár. Ich deti mali dovolené prísť k nám a ja som chodila k nim. Oni nemali postele a nábytok. Mali na zemi rohože, doma utkané pokrovce „čergy“ a tak spávali. Keď pán domu prišiel domov, bol povinný manželke porozprávať čo videl, čo zažil. Nerozumela som turecky, ale chápala som, lebo ona stále kývala hlavou a opakovala: „HÓ, HÓ,“ na znak, že je to zaujímavé.

Ako ste sa napokon dostali na Slovensko?

Koncom marca 1956 sme sa odsťahovali z Bulharska. Celých 10 rokov otec dostával dopisy od rodiny a priateľov, všetci ho volali do ČSR. Otec presviedčal mamu a nakoniec dostal súhlas, ale ak sa jej nebude páčiť, že sa vrátime do Bulharska. V roku 1951 sa narodila sestra Mária a s nami žila aj nevlastná babka. Keď otcov dedko Karol Gábriš ovdovel, znovu sa oženil. Otec mu sľúbil, že sa o jeho druhú ženu postará. Otec začal vybavovať naše vysťahovanie do ČSR. Trvalo mu to až 5 rokov, keď konečne dostal súhlas od bulharských orgánov. Bolo nás 6: otec, mama, babka, 3 deti. Pricestovali sme vlakom do Bratislavy. Čakala nás otcova sestra, Zuzka Melichová, rod. Supeková. Bývala v Bratislave v 4-izbovom byte. Mama prehlásila, že v Bratislave sa jej nepáči, že je to veľké a rušné mesto. Tak mi otec povedal, že v nedeľu idem s ním do Trnavy k tete Žofke Tisovskej, rod. Petrákovej. Bývala na Paulínskej ul. v Trnave, skoro v centre mesta. Teta nás prijala a postarala sa o nás. Chodila s nami po úradoch, prihlásila nás na pobyt, sprevádzala nás všade po úradoch. Mňa prihlásila do gymnázia na ul. Halenárskej, sestru Pavlinku do tretej triedy ZŠ. Sestra Mária mala len 5 rokov. V Trnave je dosť Slovákov z Bulharska, teta vedela, že Janko Ušák z Brašljanice a otcov kamarát má postavený dom na Kopánke a tú izbu na ul. Kraľovanskej za cukrovarom ešte má a mohol by ju pre nás u majiteľa vybaviť. Išli sme tam bývať. Teta našla mame prácu v cukrovare, otcov bratranec Janko Supek vybavil otcovi prácu na STS v Trnave.

Aké boli vaše začiatky v novej škole?

Začiatky sú vždy ťažké. Nerozumela som všetko po slovensky. Otec nás v Bulharsku nezanedbával. Učil nás po slovensky. Dostával slovenský časopis „*Ohník*“ a učil nás čítať. V Bulharsku každá stredná škola mala školskú uniformu a podľa čiapky sa vedelo, ktorú školu

Anka Borovanová ako školáčka

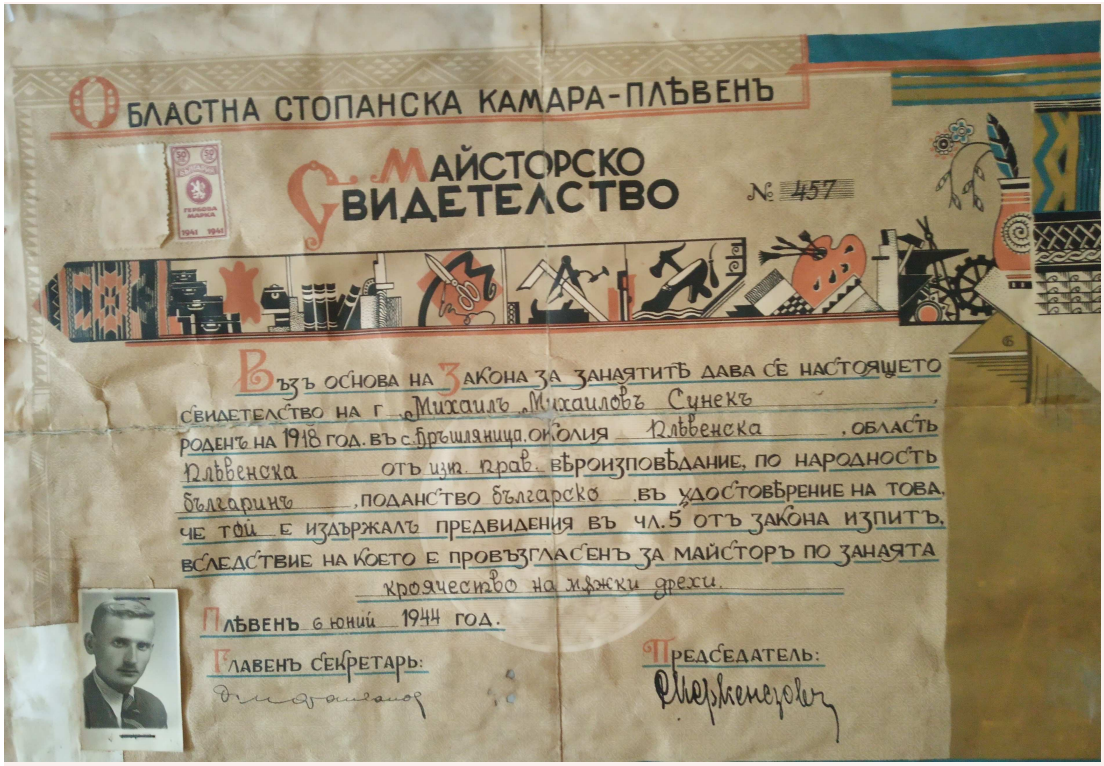
ОБЛАСТНА СТОПАНСКА КАМАРА-ПЛЕВЕНЪ

МАЙСТОРСКО СВИДЕТЕЛСТВО № 457

Въз основа на Закона за занаятитѣ дава се настоящето свидетелство на г. Михаилъ Михаиловъ Сунекъ, роденъ на 1918 год. въ с. Брестляница, околия Плевенска, область Плевенска, отъ изп. прав. вѣроизповѣдание, по народность българинъ, поданство българско, въ удостовѣрение на това, че той е издържалъ предвидения въ чл. 5 отъ закона изпитъ, вследствие на което е провъзгласенъ за майсторъ по занаята кроячество на мѫжки дрехи.

Плевенъ 6 юний 1944 год.

Главенъ секретарь:

Председатель:

Výučný list Michala Supeka

navštevuješ. Na čiapke bola páska a na nej vyšitý názov školy. To všetko sa dalo kúpiť v obchode pre stredoškolákov. Uniformu sme mali oblečenú aj mimo školy. Preto sme si kupovali aj 2-3, lebo uniforma musela byť čistá, vyžehlená - biely límec, nízke podpätky, biele ponožky. Moje spolužiačky v Trnave, boli rôzne poobliekané. Nevedela som, ktorá je študentka, ktorá je pani profesorka. Učiteľský zbor bol ku mne veľmi starostlivý. Nastúpila som do školy v apríli. O chvíľu mal skončiť školský rok a ja som mala problém vyjadriť sa po slovensky. Dostali výborný nápad. Požiadali ma, aby som priniesla moje posledné vysvedčenie a všetky bulharské učebnice. Prelistovali moje bulharské učebnice a zistili, že v rámci RVHP bolo školstvo rovnaké. Ešte aj tie obrázky v učebniciach boli rovnaké. Zistili že som študovala to, čo učia v Trnave. Pozreli si moje vysvedčenie a zistili že som študovala s vyznamenaním. Po bulharsky „OTLIČEN 5“ znamená "VÝBORNÝ 5". Prepadá sa známkou „SLAB 2“ = „Nedostatočný 2“ Známka jednička neexistuje. Vysvetlili mi, že ma zo slovenčiny nebudú klasifikovať, ale musím cez letné prázdniny chodiť na doučovanie, lebo pani profesorka bude doučovať aj tie žiačky, ktoré prepadajúa podrobia sa opravnej skúške. Nevynechala som ani raz doučovanie a väčšinou som tam bola sama. Slovenčinu som zvládla a prešla som do ďalšieho ročníka. O dva roky som mohla maturovať. Sestra Pavlinka tiež v lete chodila na doučovanie slovenčiny a tiež postúpila do štvrtého ročníka ZŠ. Ďalšie šťastie sme mali, že cukrovar v Trnave svojim zamestnancom mohol predať stavebný pozemok. Rodičia pozemok kúpili a za veľkej pomoci Slovákov z Bulharska, svojpomocne, sme sa o 6 rokov mohli sťahovať do vlastného rodinného domu. Slováci z Bulharska mali úžasné srdečné vzťahy a vzájomne si pomáhali. Škoda, že ich potomkovia nič nezdedili a celkom sa prispôsobili Slovákom, ktorí neprežili ten ťažký život cestou na „Dolnú zem“.

Poznámka: *Slováci v Bulharsku sa do Bulharska neprisťahovali rovno zo Slovenska. Ich cesta na „Dolnú zem“ trvala aj viac ako 200 rokov. Opustili Slovensko koncom 17. a na začiatku 18. storočia. Príčinou ich odchodu boli vtedajšie neznesiteľné sociálne, politické a náboženské pomery na Slovensku. V rokoch 1877 – 1878 za pomoci Ruska, bol bulharský ľud oslobodený od 500-ročného tureckého otroctva. Deň 3. marec 1878 je dňom víťazstva a oslobodenia Bulharska. V roku 1880 bol vydaný bulharskou vládou zákon o zaľudňovaní nezaľudnených zemí v Bulharsku za dobrej a lákavej pomoci z vládneho fondu, tiež ďalšími výhodami pre presídlencov a podmienkou, že presídlenci sa považujú za bulharských príslušníkov, teda občanov Bulharska. Slováci vtedy žili v Nadlaku, Kovačici, Padinej, Starej Pazovej, Bačke, Komlóši, Imriške a ďalších oblastiach. Keď sa dozvedeli o novom zákone a výhodných podmienkach, ktoré ponúka vláda Bulharska, rozhodli sa túto ponuku preveriť a prisťahovať sa. Do Bulharska sa prisťahovali pravnukovia slovenských rodín, ktorí na konci 17. storočia opustili Slovensko.*

- Anka Borovanová a Darinka Voleková -

Výsledky literárnej súťaže

Dolnozemské zlaté pero

PRÓZA

I. kategória - základné školy

I.CENA

Peter Pavčok - *Klas zrnečný*
(Báčsky Petrovec, Srbsko)

II.CENA

Tatiana Filipovićová - *Moja sestrička* – umelkyňa
(Báčsky Petrovec, Srbsko)

Hana Strehovský - *Dievčenské slzy*
(Padina, Srbsko)

III. CENA

Petra Seleštianská - *Zamykané dvere*
(Báčsky Petrovec, Srbsko)

Iveta Bokorová - *O troch smelých mačkách*
(Padina, Srbsko)

II. kategória - stredné školy

I. CENA

neudelená

II.CENA

Ana Hrubik - *Zdoláš to!*
(Báčsky Petrovec, Srbsko)

III. CENA

Alexandra Muhová – *Realita*
(Báčsky Petrovec, Srbsko)

III. kategória – dospelí

I.CENA

neudelená

II.CENA

Ján Špringeľ – *Delija*
(Kovačica, Srbsko)

III.CENA

Štefan Jančík – *Predvolanie*
(Bratislava, Slovensko)

POÉZIA

I. kategória - základné školy

I.CENA

neudelená

II.CENA

neudelená

III.CENA

neudelená

II. kategória - stredné školy

I.CENA

Patrícia Kmeťková – *Rubínová krv, Divadlo*
(Pivnica, Srbsko)

II.CENA

neudelená

III.CENA

neudelená

III. kategória – dospelí

I.CENA

neudelená

II.CENA

Gejza Lakatoš - *Fotka v rámiku, Letel by som domov*
(Poruba, Slovensko)

III.CENA

neudelená

Uznanie

Pavel Ďurčok - *Naivné veršovanie*
(Aradáč, Srbsko)

Ďakujeme porotcom - Miroslav Demák (predseda poroty), Zlata Matláková (členka poroty) a Pavol Tomašovič (člen poroty) - za čas, ktorý venovali posudzovaniu prác a hlavne ďakujeme autorom, že sa do súťaže zapojili a želáme im veľa úspechov v ďalšej literárnej tvorbe.

PRÓZA
I. kategória - základné školy

I.CENA
Peter Pavčok - *Klas zrnečný*
(Báčsky Petrovec, Srbsko)

PRÓZA
II. kategória - stredné školy

II.CENA
Ana Hrubik - *Zdoláš to!*
(Báčsky Petrovec, Srbsko)

Klas zrnečný

Bolo to teplé leto, krásne slnečné popoludnie. Bol som u starých rodičov. Môj starý otec a ja sme pracovali v záhrade. Na konci záhrady je starého otcovo pole. V tom roku tam mal posiatu pšenicu.

V jednom momente ma niečo akoby volalo do pšenice. A práve v tom momente môj starý otec odišiel po niečo do domu, nechal ma v záhrade samého. Keď som sa dobre sústredil, počul som, akoby niečo zase zo pšenice na mňa volalo.

,,Peterrrrr...“

,,Poď semmmm...“

Trošku som váhal, no vkročil som do pšenice. Žlté klasy sa začali ovíjať okolo mojich nôh a rúk, až som si musel ľahnúť. Najväčší klas zo všetkých sa vztýčil nad moju hlavu a povedal:

,,Peter, vitaj. Ďakujem ti, že si medzi nás prišiel. Vítam ťa v Panónskom kráľovstve klasov. Ja som Klas zrnečný a toto sú moji bratia a sestry. Mám takmer 300 rokov. Nikomu sa ešte nepodarilo skosiť ma. Videl som, ako sa tieto močaristé pusté kraje premieňali na úrodné, ako tu bolo čoraz viac ľudí. V minulosti som videl, ako kone a voly orú túto zem poháňané mozoľnatou rukou tvojich predkov. Teraz vidím nejaké stroje. Orú, sejú, kosia a zberajú úrodu. Aké máš ty plány s touto zemou?“

,,Nemám plány so zemou. Plánujem ísť študovať na Slovensko“, odpovedal som bojazlivo a úprimne.

,,V poriadku, ako myslíš. Venujem ti toto jedno zrniečko, aby ti vždy pripomínalo tvoj rodný kraj.“

Potom prišiel môj starý otec do záhrady, volal na mňa a našiel ma ležať v pšenici. Spýtal sa ma, prečo ležím v pšenici. Neodpovedal som.

Všimol si, že držím niečo v ruke.

,,Čo, aj tebe Klas zrnečný dal zrniečko a rozprával ti o rodnom kraji?“

Usmial sa a povedal, nech sa chytám roboty.

Zrniečko som si položil do vrecka na nohaviciach. Dal som sa do roboty...

- Peter Pavčok, 13 rokov -

Zdoláš to!

Ak by som musela napísať knihu spomienky môjho života, na prednej, tej prvej strane, čierne pero by napísalo tučnejším písmom: ,,Zdoláš to!"

Boh stvoril človeka bez hriechu. Dieťa sa narodilo bez strachu. Ale ktoré čarovné kúzlo nám vlialo strach do očí, kto vkročil a prečo do hriechu? Prví ľudia mali všetko. Vyplnený celý album spomienkami, lenže posledná strana zostala čistá, bez príbehu. Mysleli si, že ich zbierka nie je úplná. No, bola, ale v ich očiach niečo chýbalo. Trápilo ich to prázdno na konci. Prázdno, ktoré im bolo zakázané vyplniť. Namiesto toho, aby pozreli, čo majú v rukách a vôkol seba, oni videli iba to, čo im chýbalo. Kto vkročil do priepasti? Kto nevidel pred očami? Slizký had to nebol.

Smelými krokmi sme vkročili do čias, v ktorých, ak nemáme niečo, čo môžeme ohmatať, sme nanič. Faktom je, že niekomu napadne myšlienka, že čo ak nemá peniažky? Ako môže jesť, bývať, byť šťastný? Sedieť a pozerať sa do zeme nikomu nepomohlo.

Môžeš najprv niekoho popýtať o kus chleba, odev, pomaly si môžeš nájsť nejakú prácu, nejaký byt, nejaké šťastie. Ale keď i to nájdeš, nezabúdaj na tých, ktorí ti pomohli urobiť prvý krok, prvý krok k šťastiu. Najprv sa pozri do zrkadla a povedz sebe, že si to zdolal. Bez strachu povedz sebe, že si záchranca svojho života. Sám si sa pokúsil a za pomoci toho si to zdolal. Vypustiť z úst slovo ďakujem nikdy nebolo hanbou a ani nikdy nebude. Ako sebe tak i ostatným povedz smelo, ďakujem za všetko! Ak si niekoho nechtiac urazil a on ti povedal, že mu to vadí, pochop ho. Aj on je ako i ty, človek s citmi a povedz mu to druhé čarovné slovíčko, prepáč. Tebe je to iba pol sekundy, no tej druhej strane to možno veľa znamená. Neskrývaj svoje city, ukáž ich. Ak sa bojíš, že ťa niekto neprijme takého, aký si, neboj sa, vždy budú existovať tí, ktorí si budú liečiť svoje problémy na tebe tým, že sa pokúsia tebe urobiť ranu na srdci. Možno ťa niekto vezme s maskou, bez emócií do svojej spoločnosti, ale ako dlho to vydržíš predstierať? Jedného dňa sa to skončí a tvojej spoločnosti nebude. Byť svoj nikdy nebolo ťažké. Možno pre tých, čo sa toho boja, ale i oni na konci uvidia cestu. Cestu, ktorá ich vedie k šťastiu. Budeš šťastný, lebo budeš svoj! Ešte keď sa ti k tomu pridajú i ostatní ľudia, ktorým sa páčiš

taký, aký si, tak šťastiu nebude konca. Musíš mať iba veľkú trpezlivosť, Nádej a Pravda, musíš veriť v seba. Musíš sebe povedať: ,,Som super osoba, dokážem všetko!". Zo začiatku možno v to ani nebudeš veriť, ale po čase, keď si to budeš opakovať, ani nezistíš, ako rýchlo to prišlo a ty si to zdolal. Si šťastný. Všetci sme mali a máme strach. Strach, ktorý nám niekto vsadil. Strach, ktorému sme verili a žili s ním. Pozri sa naň, na ten zúfalý starch, s ktorým žiješ. Kedy si zdolal niečo? Kedy si s ním bol šťastný? Poviem ti, kedy ti strach niekedy pomohol. Nikdy! A tak aj zostane. Je iba na tebe, či budeš poslúchať jeho alebo svoje srdce. Srdce človeka, ktorý má celú moc v sebe. Človeka, ktorý dokáže všetko. Človeka, ktorého jedného dňa bude niekto obdivovať. Ver mi, každý má niekoho, kto ho obdivuje. Mnohokrát mi ľudia povedali, že som bola alebo ešte stále som ich vzorom. V duši som ešte ako malá chcela byť nejakou známou osobnosťou. Nech pol sveta vie, kto som. Teraz chápem. Pochopila som to teraz, keď som toto napísala. Som známa! Totiž, pol sveta nevie kto som, ale ľudia ma obdivujú. Znie otázka prečo? Mnohokrát som počula slová, že som pekné, múdre dievča, ale vždy som si to brala iba tak. Udelili mi kompliment. Je to iba kompliment. Nič. No, nebol to iba kompliment. To bol znak, že sa môj sen uskutočnil. Niekto ma obdivuje! Prečo som si to predtým neuvedomila? Nič som ani nerobila. Nie som známa speváčka, ani športovkyňa.

Prečo?

Niekedy, keď sa veľmi priblížiš k niečomu, nevidíš celý obraz. Vidíš iba to, čo si chcel vidieť, to, k čomu si sa priblížil. Pomaly som sa vzďaľovala. To vzďaľovanie, ver mi, veru bolelo. A netrvalo krátko. Ešte som nevedela, že je môj sen pred očami. Strácala som nádej. Skúšala som byť niekým, kým som nebola. Tak som stratila kamarátov, šťastie, dôveru v seba. Začala som mať pocit, že nepatrím nikam. Začala som byť aspoň trochu šťastnejšia, keď som bola sama. Lebo som mala pocit, že ma už nikto nemá rád. Trvalo to. Trvalo to celé mesiace, kým som nezačala hľadať pomoc. Mnohokrát mi povedali, aby som si uvedomila, kto som. Mám sa s čím ukázať. Ľudia ma môžu obdivovať. Tie slová boli iba slová, ktoré sa vyslovili a zmizli. Počúvala som ich znovu a znovu, až kým som už nemala sily predstierať niekoho, koho nepoznám. Povedala som sebe: ,,Zdoláš to, ukážeš ľuďom, kým naozaj si!". Nemala som naplánované ako to zdolám, ale cítila som to. Mala som dôveru. Nevedela som absolútne nič, čo budem robiť. A faktom je, že jediné, čo som musela urobiť, je veriť v seba.

Znovu som začala byť šťastná a plná seba. Plná dôvery, že niekam patrím. Aha, a predstavte si, začala som vnímať, že ma ľudia znovu obdivujú iba preto, lebo som svoja. Spoznali znovu moju dušu a aj ja som ju zrazu videla celú. Videla som šťastný obraz seba. Nebola som sama. Všetci ľudia boli spolu so mnou. Moja podpora, opora, kamaráti, rodina, ale i tí, ktorých presvedčím, že som niekým, že niekam patrím.

Všetko iba preto, lebo som bola svoja. Zdolala som to!

- Ana Hrubik, 15 rokov -

PRÓZA

III. kategória – dospelí

II.CENA

Ján Špringeľ – *Delija*

(Kovačica, Srbsko)

Delija

Deň skôr dal výpoveď. Susedovcom. Pri vynášaní kukurice. V menšej Juhoslávii bolo pracovných miest ako šafranu. Tak aj Jaro, ako desiatky, stovky, tisíce jej obyvateľov, mal lopôt habadej. Sporadických, bezvýznamných, zväčša neplatených. Získať trvalú prácu a pritom nebyť členom vládnucej strany, bolo na prelome tisícročí v banátskej šírave ako nájdenie ihly v kope sena.

S pribúdajúcou jeseňou ale mal o zábavu postarané. Na niekoľko týždňov. Keď sa do dediny začal z polí valiť hrmot obstarožných traktorov a lomoz ešte starších vlečiek plných naloženou kukuricou, pomáhal susedom a rodine pri zvláčaní žltého zlata do sýpok.

Zásobníky obilia nevolajú inak ako hambáre. Tie sa už tridsať rokov navlas podobajú. Keď sa v 1970 - tom roku v slovinskej Ľubľane socialistická Juhoslávia stala prvýkrát majstrom sveta v basketbale, nastal v dvadsaťmiliónovej krajine ošiaľ za pomarančovou loptou. Basketbalová beatlemánia, športové omámenie, ktoré nemalo na Balkáne dovtedy obdoby, sa prejavovalo tak, že bolo vecou prestíže, ktorá hlava rodiny z dediny skôr svojej ratolesti prikuje na sýpku hobrovú dosku s kovovým košom.

Aj vynášanie kukurice sa podobalo Jarovi na tvrdý tréning v basketbale. Aj jeho, vtedy ako šesťročného predškoláka, opantala hra pod košom a poriadny kus rokov bol zdarným rozohrávačom v domorodom klube.

Traktorista vytrúsil kukuricu na betón, antuku alebo trávu dbajúc, aby vykydal čo najbližšie elevátoru. Gazda domu v sčasti otvorenej sýpke sa staral o rozmiestnenie šúľkov do každého kúta ako aj o to, aby mu klasy z transportéra neurobili trvalé jazvy na tvári.

Ženy a chvíľami starší školáci sediac na šamlíkoch lúpali rukou šúpolie aj kukuričné vlasy a klasy rýchlo hádzali do pletených košov. Tie, naplnené neľahkým nákladom, Jaro chytrejšie ako vzpierač činky s kotúčmi zdvíhal a prevracal do elevátora pozerajúc sa na kôš na hambáre pripomínajúc mu presné zásahy rozohrávača.

Ale štvrtok 5. októbra nebol bežným dňom ani pre Jara. Už ráno sa javilo, že svitá na lepšie časy. Meteorológovia vyveštili babie leto. Navrch si obliekol

vetrovku, tá na slnečné ráno bez košavy stačila. Nezadlho vysadol na bicykel a vzápätí bol v strede obce. V pekárni stál oproti kachličiek. Nerád mal, keď ho dakto vyrušoval počas vychutnávania raňajok. Pokojne vedľa prihlasného davu v predajni si uhrýzal obľúbené pečivo djevrek. Praclík s dierkou mal rád. Jedlé a čerstvo upečené semená sezamu navrchu pečiva ho nasýtili, dávali mu silu pokoja. A počas pokrmov si chvíľami zaspomínal na slová známeho srbského herca, ktorý tvrdil, že každý v živote dostane bajglík: niekto kruh a iní - dieru.

O pár krútení pedálov ďalej, pri novinovom stánku zvláštny zhon, znovu hlasná vrava, ktorá prechádza do horlivého nadšenia. A opakujúca otázka, ktorá opantáva masu: putuješ dnes do Belehradu?

Jaro si kupoval opozičný denník. Bez neho, napriek nezamestnanosti, nemohol, ako iní bez cigariet. Bola to jeho droga, tlačou bol sťa omámený. Protivládne denníky boli drahšie, keďže papier na tlačenie denníka odporcom režimu predávali vládne firmy pridraho.

Mal k tomu aj nezvyčajný koníček. Kupoval prvé a posledné čísla časopisov a historické čísla denníkov. V poslednom desaťročí časopisov, ktorý bleskovo vznikali a ešte chytrejšie zanikali, bolo habadej. Z kolekcie cenných skalpov významné miesto v jeho zberateľskej vitríne má silvestrovský denník, ktorý kúpil pred takmer siedmimi rokmi za päťsto miliárd juhoslovanských dinárov.

Dnes si zabezpečil opozičný Danas aj Ekspres, bulvár podporovaný vládou. Tušil, ako aj ďalší zoskupení okolo kiosku, že sú toto prevratné čísla. Doma si pred odchodom do Belehradu ešte chvíľu aktívne odpočinul. Prelistoval oba denníky, zaujalo ho písanie bulváru. Zbystril zrak a pousmial sa na výroku folkovej megahviezdy Radojky o podpore vodcovi, ktorému masa ľudí z celého štátu sa chystá o tretej popoludní pred parlamentom povedať nie. Pre čerstvú krádež na voľbách a pre desaťročie panovačného zriadenia. Speváčka Radojka pre provládne noviny prorokuje:

“Hviezdy prajú Slobodanovi Miloševičovi. Má mnoho nepriateľov, ale dalo sa to aj čakať. Je najlepším človekom, takže je bežné, že ho chcú zrušiť na moci. Narodený je v znamení leva a Juhoslávia v znamení býka, čo je neoddeliteľným dôkazom, že sa on a ona snúbia, patria k sebe.”

Na miesto odchodu sa dostal nenáhlivo, býval v blízkosti. So sebou si zobral iba bankovky, bez peňaženky. Vedel, že nie každý ide na hromadný prejav nesúhlasu s politikou vodcu. Je veľa tých, ktorí demonštrácie využijú v zlých časoch i na krádež tašiek a budilárov.

Pod nezapnutou vetrovkou mal dres Crvenej zvezdy. Netajil sa, že patrí medzi Delije, horlivých fanúšikov bývalého šampióna Európy a majstra sveta. Keď prívrženci belehradského veľkoklubu začali podporovať vodcu, prestal chodiť na zápasy.

Pozačínal znovu, keď sa na Marakane začula južanská nátura Srbov na severnej časti štadiónu. Skandovanie „Spasi Srbiju i...“ v ktorom Delije odkazujú kapitánovi potápajúcej lode, aby odstúpil z postu, nepáčilo sa prítomným ťažkoodencom, ktorí na európskom pohárovom meraní síl Zvezdy s Torpedom Moskva poriadne naložili obuškami spevavému húfu vrátane Jara.

Pred vyrazením na prejav odporu o desiatej všetkých šesť medzimestských autobusov súkromných podnikov bolo postavených pred veľkým parkoviskom. Symbolicky, medzi súdom a hotelom. Sťaby medzi porotou aj zábavou. V štáte chýbala spravodlivosť a kultúra mravne upadala. Podobne mienila aj kopa počítajúca takmer tristo ľudí, ktorá mierila do sídelného mesta na protesty.

Autobusy sú každý deň v tomto čase práve v Belehrade. Hociktoré ráno okrem nedele cestujú plné upratovačiek, bedinérok. Riadia, čistia, perú, žehlia, umývajú, gruntujú. Zaneprázdnené Belehradčanky si Slovenky vážia, ako členov rodiny.

Jaro cestou-necestou nepodľahol ošiaľu, ktorý panoval medzi polovicou pútnikov na odpor režimu. Nevedeli sa zmestiť do kože. Vystrájali, daktorí už podnapití slivovicou a pivom z plechoviek. Šofér to toleroval, vedel, že aj on môže byť svedkom prevratu.

Dráha trvala dlhšie ako zvyčajne. Neprehľadné kolóny áut, minibusov a autobusov spôsobili dopravnú zápchu na Pančevskom moste. Všetky smerujúce z Banátu sa pristavili pri neďalekej železničnej Dunaj stanici. Ďalej sa už pre tlačenicu davu nedalo.

Nádražie bývalo za čias Jarovho detstva nadžgaté cestujúcimi. Keď počas letných prázdnin ako predškolák nastupoval so starou matkou do vozňa parného rušňa vo svojej dedine smerom k hlavnému mestu, aby sa babke a jemu dostalo sedisko miesto státia na poldruhahodinovú túru vlakom, musel na nástupišti použiť aj bodyček, aj krosček, ba aj lakte predierajúc sa spolu s ďalšími pútnikmi o sedadlo už pred schodmi vozňa. Cenné znalosti získané na život od starej matky využil pretláčajúc sa sám medzi davom do stredu mesta až po parlament. Ulica Takovska bola jedinou vstupnou bránou Banátčanov do srdca Belehradu. Neďaleko parlamentu sídli aj štátna televízia, a preto túto ulicu opozícia premenovala na – tankovskú. Mediálna ustanovizeň už viac ako desaťročie bola aparátom vládnucej strany propagujúc vojny, zrážky a úklady.

Delije sa medzi státisícovým davom mali zoskupiť, podľa pokynov ich tribúnov cez dve opozičné médiá, jeden denník a jeden rozhlas, bližšie k parlamentu z juhovýchodnej strany, kde si kliesnil cestu a dostal sa tam aj Jaro.

Už o jednej zopár červeno-bielych vlajok medzi rozhnevaným davom a rozohnenou políciou nebolo ľahko kontrolovať. Striedali sa búrlivé potlesky pre predstaviteľov Demokratickej opozície Srbska a zúrivý piskot, keď sa z ozvučeného námestia spomenul koryfej nešťastných rokov.

Delije v tých minútach pritvrdzujú muziku. Udávajú tón.

Spevom a revom. Skandovaním lídrom odporu, zapálenými dymovnicami či bengálskymi ohňami. Nejednému naskakuje husia kožu.

Vodca mal do pätnástej hodiny vyhlásiť zrušenie sfalšovaných výsledkov septembrových volieb. Nestalo sa. Pri Jarovi bol fanúšik, ktorý mal tranzistor a nakoľko mohol od hluku, prenášal informácie záujemcom o dianí z druhej strany parlamentu z Rádia Index. Rozhlas hlási prvý neúspešný pokus o vhupnutie masy do zväzovej snemovne.

O pol štvrtej sa to podarilo druhým cez rozbité obloky zo zadnej strany budovy. Niekto zapálil časť parlamentu. Cítiť pach a vidieť kúdole čierneho dymu. Milícia pritvrdzuje slzným plynom. Márne. Nastáva panika. Hromada kašľajúcich ľudí s podráždenými očami sa tlačí aj cez hlavný vchod.

Zmätok je výraznejší, keď do budovy vpália stovky až tisícky občanov, ktorí tvrdo čakali na tento deň. Jaro sa neveriac sebe poprechádzal vstupnou halou. Niektorí si „privlastňovali“ suveníry, cenné umelecké maľby, ďalším „stačili“ podstavce prepychových stoličiek, väčšine „iba“ pocit šťastia, akých v posledných rokoch bolo málo.

Veď ešte pred rokom a pol Severoatlantická aliancia začala bombardovať vojenské ciele v Juhoslávii. Pre občanov ZR Juhoslávie nastala dennodenná nočná mora. Trvajúca sedemdesiatsedem dní a sedemdesiatsedem bezsenných nocí. Vnímajúcich iba bombardéri, všímajúcich si len a len Sirény. „Víly“ ohlasujúce začiatok a koniec nespočetných poplachov.

Nebolo inak ani v Jarovej dedine bezprostrednej priemyselnej zóne Pančeva. To mesto sa otriasalo v základoch. Vlny náletov lietadiel pokračovali zo dňa na deň, ustavične bolo šípiť „zemetrasenie“ a počuť chvenie či praskot skiel na oknách. Videlo sa to jasne ďalekohľadom z požiarnej veže, na ktorej bol Jaro aj spolu s desiatkou spoluobčanov v službe, nedobre sa to počúvalo.

Veď pred desaťročím sa značný počet odporcov režimov stále socialistickej Juhoslávie dostal do biedy, morálnej a hospodárskej. Mnohí chceli nenútene či museli nedobrovoľne ísť do bratovražednej vojny a cez zameriavač v priekopách sa pozerať možno i na kamaráta, s ktorým si delili ten istý peceň chleba v armáde. Nejedna rodina zostala bez strechy nad hlavou, zamestnať sa bolo v nedohľadne.

...

Pred pol piatou ho už zavalil pocit šťastia a únavy. V úzadí, stovku metrov od dejiska prevratu, zo zväzového parlamentu ňuchal zhoreninu z dymu podpaľača parlamentu a smrad policajného slzotvorného plynu, ktorého sa nakašľal za poldruha hodiny do sýtosti.

Policajti, ktorí sa pridali k národu, zložili zbrane a odhadzovali prilby. Prechádzal vedľa nich nezaujato. Sporadicky počul hurhaj a výkriky skupín demonštrantov a občasný praskot skla. Tie už čul z burácajúceho skleného vchodu do štátnej televízie, ktorú naštvaní občania prišli za pomoci rýpadla oslobodiť.

Jaro vlastne nechcel vyhrávať, tú rolu nechával iným. Chcel skôr vyrovnávať výsledok, remizovať za nevýhody. Stav blaha sálal z neho, zo spravodlivej remízy a už ďalšie diania sledoval z ďalekej blízkosti iba okrajovo. Zápas sa skončil? Alebo iba začína.

Teraz už potreboval na chvíľu si sadnúť a desaťročné odkliatie prekliatia zaliať pivom. Dolu kopcom smerom do Dunaj stanice osamelo trčala starodávna krčma Banát. Aj pôsobila ako spomínaná oblasť v posledných rokoch. Pusto, jednotvárne a otupne. K tomu páchnuco, zafajčene.

Sadol si s odstupom od dvoch jediných návštevníkov do stredu hostinca. Objednal si u čašníčky fľaškové pivo. Tekutý horký chlieb si vylial do pohárika a, vychutnávajúc si penu, prvé dva poháre vypil na dúšok.

Jediné svieže v krčme bol televízor. Kelnerka za pomoci diaľkového ovládača sa márne snažila nájsť dáky program. Iba čiary na kanále rúcajúcej sa neďalekej televízie. A zrazu signál na obrazovke, kde je napísané Sledujete program slobodnej mestskej televízie Štúdio B. Čoskoro začíname s vysielaním.

„Sľubný začiatok,“ ledva vyslovuje horko-ťažko pozerajúc sa do obrazoviek podgurážený mladík, zrejme účastník demonštrácií.

„No len aby...“, odpovedá sebavedomo skúsenejší starší pán sediaci vľavo v blízkosti šenku.

Na obrazovkách sa zjaví novinárska legenda Janko Markovič. Výrazne fúzatý päťdesiatnik, zakladateľ obnovenej Demokratickej strany sa prihovára divákom a predstavuje svoju hosťku, známu estrádnu umelkyňu Radojku.

Jaro si práve v tom okamihu lieval záverečný úsek piva a takmer sa mu fľaška vymkla z rúk. Vypúlil oči, bol samé ucho.

„Mám česť uvítať v štúdiu Radojku, prvú návštevníčku v slobodnej mestskej televízii. Radojka, sledovala si demonštrácie alebo si sa ich priamo zúčastnila?“

„Nebola som rovnou účastníčkou, ale som pozorne sledovala diania počúvajúc Slobodnú Európu a fandila zoskupenému národu. Prekonali sme jedného trýzniteľa a jeho hrôzovládny systém... Teraz sa konečne môžeme cítiť slobodne. Bez Slobodana.“

Zostal bez slov, nedopil si tekutý mok, nechal peniaze s prepitným a odišiel. Ani sám nevie ako. Z Banátu do Banátu ako zasiahnutý boxer. Direktom, hákom a zdvihákom zajedno. Vracal, bolo mu zle. Ďalšie desaťročie.

- Ján Špringeľ, 55 rokov -

POÉZIA
III. kategória - stredné školy

I.CENA
Patrícia Kmeťková – *Cyklus básní*
(Pivnica, Srbsko)

Divadlo

Skúmam ťa.
Rovnako ako v prvej dobe času skúmam
anjelské kvety.
Hľadám ťa.
V búrke anonymity si okupujeme časti rozumu;
Sme civili, či kolonisti?
Rada žijem v imaginácii, kde ty
si taký, ako predpovedajú čísla;
No, na myšlienku teba ako utopického
stvorenia som priam závislá.
Stvorenie, ktoré lásku chápe nekonkrétne
a ľudské pocity kopíruje až príliš korektne.
Vyššie kruhy, horná čiara,
ktorú ľudská podoba nedosiahne.
Skúšala som nasledovať cestu,
na ktorú ma viedla nebeská žiara, ale
zmena veľkosti bola až príliš náhla.
Počujem ťa.
Si tichší ako rast kvetov, ktoré, aj keď vyzerajú
esteticky perfektne, nie sú opelivé.
Vidím ťa.
Hľadím na abstraktný obraz, ktorý, aj keď napodobňuje
mier, vplýva na mňa paradoxne úzkostne.
Cítim ťa.
Minimálne...dokonca, iba v forme studenej zimy,
na ktorú nie som pripravená.
Milujem ťa.
Presne tak, ako keď matka dravých vtákov skrýva
vtáčatá
najvyššie a čím ďalej od všetkých nebezpečenstiev
sveta.
Rozumiem ťa.
No iba formu neznámeho človeka, ktorý imituje
skrytú Pytagorovu vetu, kým sa preberá Euklidova
teoréma.
Dýcham ťa.
Nepríjemný, neznesiteľný a škrtivý oxid uhličitý,
do ktorého vylučuješ jedovaté látky ako Raflézia.
Poznám ťa?
Iba ako divák na prestavení, kde hráš
hlavnú rolu.
Kamera, svetlo, scéna.

- Patrícia Kmeťková, 17 rokov -

Rubínová krv

Voľný vták sa vznáša jemným prúdom vetra,
jeho krídlo sa dotkne smaragdových listov leta,
No, každý prežíva odlišné počasie
a dokonca
aj iné ročné obdobie.
Malátne a už vopred matematicky vypočítane pohyby
krídiel.
Ponorí svoje perie do krvavého slnka,
ktoré žiari ako trblietavý rubín,
pomaly sa pohybujúci prúd krvi a čierna myšlienka
vytvorí Fénixa a oddelí ho od drobných, jednoduchých
skupín.
Či abstraktný a bezfarebný obraz, ktorý rutinne robí,
je ironický plač umenia a slobody?
Či naše krásne chyby, prázdne tváre, slabé mysle
modelujú tí exponovaní?

Bojíš sa zmeny?

Ak by sa Galileo bál hviezd, Slnko by sa stále
„pohybovalo“ okolo Zeme.
Ak by Shakespeare nesúhlasil s umením písania, tak o
klasikách a kráse nič nevieme.
Ak by sa Beethoven vyhýbal skladbe, svet by nikdy
nepočul takú pokojnú hudbu .
Ak by Van Gogh podľahol jeho úzkosti a strachu, jeho
umenie by nikdy nebolo medzi niektorými z
najznámejších majstrovských diel, ktoré dnes existujú.
Ak by sa človek bál hnevu matky prírody, tak by bol
rozumom oddelení od slobody.

Fénixovi, ktorý sa opovážil horieť lúčmi slnka,
zhorí perie. Lebo aj oheň sviečky,
aj keď krásny a silný,
stretne sa s osudom krutým a pomaly zhasne
alebo
zhasne ho niekto iný.

Zhasnú myšlienky mladých tvárí
a ich psycha začne chronicky krvácať.
Zhasne kreativita, čo národ tvorí
a ich tieň začne kľačať.

Vietor slovami neudobríš.
Ale kým u teba prudko sneží,
možno počasie druhého indirektne zmeníš.
Ten, čo slobodne stal kvôli tvojmu pohybu planéty
Zeme rýchlo od víchrici beží.

Kým Slnko tonie do zlatej tmy,
oheň Fénixa zachytí holubica,
transfiguruje okolie hmly,
pretože
sloboda je v hlase jednotlivca.

POÉZIA
III. kategória – dospelí

II.CENA
Gejza Lakatoš - *Fotka v rámiku, Letel by som domov*
(Poruba, Slovensko)

Fotka v rámiku

Fotka za sklom v rámiku
vrstvou prachu zapadá,
utriem ju, no o chvíľu
nový na ňu napadá.

Asi je to znamenie, možno je to signál, aby som už spomienky raz a navždy vyhnal.

Beriem teda rámiky, utieram ich opäť, ruším tento oltár, nechcem viacej bolesť.

Chcem sa pohnúť vpred, nohy by to chceli, nehybne však stojím, zmeravel som celý.

Roztrhám tie spomienky, zahodím a zabudnem, nikdy nové rámiky utierať už nebudem.

Vyberám z nich fotky, trhám na tri časti, aby mi už nedržali moju dušu v pasci.

Vyslobodím svoju hlavu, zachránim sa konečne, dokážem, že pevnú vôľu nedal mi Boh zbytočne.

Tak sa zbavím rámikov, nenechám sa zamknúť, nedovolím srdcu už na podlahu padnúť.

Na polici teraz len v prachu obtisk po nich, utriem ho a navždy ruším tento podnik.

Srdce opäť slobodné, duša teraz na mieste, plátam všetky spomienky ako dieru na ceste.

Pravou nohou krok dopredu, pomaly si zvykám, že sa znova hýbať môžem teraz opäť dýcham.

- Gejza Lakatoš -

Letel by som domov

Dnes je prvý schodík môj, už som si ho obsadil. Na krajíčku z betónu teraz som sa posadil.

Už je noc, ja hľadím hore, do neba sa pozerám, plné hviezd je, je to krásne, očami ich pozbieram.

Ako jeden veľký koláč posypaný hviezdami, dal by som si kúsok z neho, kúsok neba treba mi.

Závidím tým vtákom, stačí krídla vystrieť, aj ja by som chcel s nimi, do neba si letieť.

Krúžiť modrou oblohou, to musí byť krása, s pocitom, že nespadneš, že nemusíš báť sa.

Lietal by som stále, koľko by som vládal, z neba by som potom krídlami len mával.

Videl by som celý svet, ako oko vtáka, kde pršalo, kde je slnko, kde ostala mláka.

Keby sa mi zachcelo, letel by som domov vzdušnou čiarou za chvíľu, kolo našich stromov.

Mohol by som priletieť, hoc aj každý druhý deň, ten pocit by bol krásny, skutočný a nielen sen.

Možno by som priletel, každé ráno pred náš dom, sadol by som na okno, hľadel, čo sa deje v ňom.

Ako ráno vstávate, či sa niekto nudí, ako sa zas Tomáško, veľmi ťažko budí.

Ako sedí za stolom, pred sebou má makovník, zaväzuje topánky ako uzol námorník.

Videl by som z okna všetko, stačilo by krídla mať, skúsil by som na dvere jedným krídlom zaklopať.

Niekto by mi otvoril, nalial kávu do šálky, stihol by som s vami dať si ešte raňajky.

Takto by som chodil stále, keby sa mi zachcelo, letel by som aj keby mi za ušami hrmelo.

Lietal by som stále, aj stotisíc rokov takto každé ráno, letel by som domov.

Predstavujeme vám Mariannu Kráľovičovú z rodiny Červeňákovcov

"To dobro, to sa už tak nevidí."

Milý naši krajania, dostala som veľmi milú úlohu všetkých vás takto pozdraviť a napísať svoje zážitky s úžasnými ľuďmi.
Volám sa Marianna Kráľovičová, som potomok rodu Červeňákovcov z Vojvodova, odkiaľ pochádzal môj starý otec (Peter Červeňák, Vojvodovo), ako i jeho mama Barbora Červeňáková. Mám už 32 rokov. Som 8 rokov vydatá, mám úžasného 8 ročného syna. Aktuálne bývame v Brestovanoch pri Trnave, no o chvíľku priamo v Trnave v dome môjho starého otca. Vyštudovala som Vysokú školu pedagogickú zameranú na chémiu a potraviny. Pochádzam z troch súrodencov, mám dvoch bratov, moja mama je priamy potomok.

S dedkom som prežila nezabudnuteľných 27 rokov, s ktorými sa spája nespočetné množstvo spoločných večerov plných zážitkov, ktoré nám ako svojim vnúčatám veľmi rád rozprával a my sme ho zo zatajeným dychom počúvali a tešili sa vždy na nové a nové príbehy. Na oslavách nám hrával na harmonike, veľa s nami tancoval a spieval. Keď sa narodil môj 8 ročný syn a podrástol, tancoval spolu s dedkom a hral s ním na harmonike Tú neskutočnú radosť u oboch v očiach vidím dodnes.

S mojou prababičkou, dedkovou mamou, sme sa taktiež stretávali krásnych 23 rokov. Z Vojvodova sa presťahovali do Českej republiky (Nový Přerov) priamo na hranice s Rakúskom, kde mali aj s pradedkom svoj domček, svoje gazdovstvo, pole, vínnu pivničku.

My, ako deti z mesta priamo z Trnavy, kde sme bývali v byte, sme si ani len nevedeli predstaviť, čo je práca na statku, na poliach. Naše každoročné prázdniny strávené u našej prababičky bol práve preto pre nás nesmierne silný zážitok, na ktorý nik z nás nezabudne. Ako deti sme vždy čakali na prázdniny a na ten deň D, kedy konečne vyrazíme na cestu za zážitkami.
V tom čase nebolo veľa áut a tak i my sme sa

zbalili na dva týždne do kufrov, cestovných tašiek a hor sa na cestu vlakom za našou prababičkou. Prestupovali sme 2x, čiže sme sa viezli na troch rôznych vlakoch. Keď sme vystúpili na zastávke v Novosedly, čakala nás ešte pešia cesta cca 2 km priamo do dediny, kde bývala prababička.

Keď sme dorazili, prababička nás vždy už s radosťou čakala, kde sme sa vyobjímali, vybozkávali (zvítali), vždy nás čakala vôňa čerstvo napečených koláčikov, takých, ako to vedeli len naše prababičky a babičky. Po privítaní, pohostení a bežných aktivitách sme sa všetci posadili k veľkému stolu do kuchyne a naša prababička, nám začala rozprávať svoje príbehy, ako sa im žilo vo Vojvodove, ako dostali pozemok ako sa museli o všetko postarať samy. Ako sa postavila dedina, ako boli všetci súdržní, navzájom si pomáhali, ako sa mali radi. TO DOBRO!!!! To sa už tak nevidí.

Ráno po prebudení sme išli pustiť sliepočky na dvor, opatriť prasiatka, sliepočky, mačičky, psíkov a holúbkov, neskôr sme šli spoločne na polia, na čo sme sa nevedeli dočkať celý rok, vzali sme káru a už aj sme šli. Oberali sme brambory (zemiaky), posedeli pri vínnej pivničke. Stále sa rozprávali príbehy, čo bolo také neskutočné. Po práci na poli sme sa s radosťou ponáhľali domov, kde sme vedeli, že budeme spolu piecť koláčiky na starej piecke, odkiaľ chutili najlepšie. Večer sme pozbierali po sliepočkách vajíčka, uložili ich spinkať a znovu sa posadili k stolu, kde sa pokračovalo v príbehoch. Každý deň nový a nový príbeh. Tak veľa a pritom každý iný.

Tieto dva týždne vždy tak neskutočne rýchlo utiekli a my sme museli ísť domov, kde sme sa lúčili so slzami v očiach a tešili na ďalšie spoločné stretnutie.

Som veľmi rada, že môžem patriť medzi nás dolnozemských Slovákov, tých ľudí s veľkým srdcom a dobrosrdečnosťou.

- Mary -

Predstavujeme vám Adrianu Reptovú, talentovanú hudobníčku

Milí čitatelia, v dnešnom čísle vám chceme predstaviť našu dcéru Adrianu Reptovú.

Má 13 rokov a narodila sa v Trnave. Je priamy potomok presídlencov z Bulharska. Jej dedko, môj otec, sa narodil v 1941 vo Vojvodove v Bulharsku.

Ideme teda predstaviť túto mladú slečnu.

Adrika je žiačkou 5. ročníka špeciálnej základnej školy. Špeciálnej preto, lebo jej správanie patrí do tzv. autistického spektra.

Napriek tomu je to veľmi milé a snaživé dievča. S učením nemá žiadny problém, len s matematikou nie je veľký kamarát. No čo už, Einstein bol tiež len jeden…

Veľmi rada číta, pozerá rozprávky a filmy staršieho dáta. Jej srdcovkou sú však dinosaury a všetko, čo súvisí s dávnymi časmi. Aj príroda, na komplet. Či už je to chrobák na chodníku, alebo dážďovka pri rýľovaní záhrady. Všetko. Nemá problém pomenovať hocijaké zviera na obrázku, v TV. Tiež veľmi pekne spieva, najradšej pesničky K. Gotta, ktoré pozná od "A" po "Z". A k tomu si hrá na elektrických varhanoch. Hudba je jej druhý veľký koníček, po spomínaných dinosauroch.

Uvidíme, čomu sa bude venovať, až bude staršia. Ale určite niečo z týchto dvoch.

Keď bola mladšia, tak sa pravidelne stretávala so svojími starými rodičmi. Má na nich veľmi pekné spomienky. To je aj tá láska k hudbe, môj tato jej hrával na harmonike. Je škoda, že babku, p. Barboru Červeňákovú si pamätá len veľmi matne. Ich posledné stretnutie bolo v čase, keď bola ešte dosť malá, cca 3r.

Spolu so mnou a manželom sa zúčastňuje akcií, ktoré organizuje náš Spolok. Či sa jednalo o plavbu loďou, alebo napr. Mikuláš.

Budeme sa snažiť ju viesť k tomu, aby sa časom stala plnohodnotnou súčasťou nášho Spolku. Toľko o našej dcére, slečne Adrike z Trnavy.

Určite ju podľa fotiek spoznáte na najbližšej spoločnej super akcii.

V strede babka Barbora Červeňáková

- Adriana a Milan Reptovci -

Chytráčik

Na lúke

Bzukotavá včielka,
vystrela si krielka,
noženkami pretrela si očičká:
- Bzu-bzu, kvety zlaté,
dolu na úvrate poslala jar spevavého poslíčka.

Púpava sa zdvihla,
jedným očkom mihla.
Hop-cup! prvá z postieľočky vyskočí...

Zabudla si v chvate sčesať vlásky zlaté,
slnko sa jej smeje za to do očí.

Včielka ku nej zlietla,
do uška je šepla:
- Nič to preto, že si taká strapatá!
Keď sa topia ľady,
tak ťa máme rady,
akoby si celá bola zo zlata.

- Mária Rázusová - Martáková -

Ktorá húsenička je iná než ostatné?

Riešenie:
Číslo 3, chýba jej nožička :-)

Rozumiete?

6 + 4 = 210
9 + 2 = 711
8 + 5 = 313
5 + 2 = 37
7 + 6 = 113
9 + 8 = 117
10 + 6 = 416
15 + 3 = 1218

Riešenie:
6 – 4 = 2, 6 + 4 = 10 =>210
9 – 2 = 7, 9 + 2 = 11 =>711

- Zuzana Trunnerová -

Oslovili sme starostku Jevišovky Boženu Bošiakovú

Vážení krajané, je mi velmi líto, že se nemůžeme setkat osobně na Stretnutí v Jevišovce. Doufám, že v příštím roce naše setkání bude o to srdečnější.

Dovolte mi, abych vás ale spoň písemnou formou všechny moc pozdravila a popřála všem pevné zdraví a také štěstí a radosti.

Stejně srdečné pozdravy posílají rodiny Mrenicová, Vagová, Vargová, Čemanová, Melichová, Plvanová, Klátiková a další.

Jak si tady u nás žijeme? Není to příliš odlišné od situace u vás na Slovensku.

Život v naší obci zastavila na více než dva měsíce nemoc, o které jsme dosud nevěděli a neznali ji. Vyhlášení nouzového stavu v celé České republice semklo občany, kteří najednou začali nabízet svou pomoc starším, nemohoucím. Ženy šily a do dnešního dne šijí roušky, nemuseli jsme nakoupit ani jeden kus. Každý občan si mohl vyzvednout roušku z krabičky u obecního úřadu. Ulice ztichly, děti nechodily do školy, neběhaly po ulicích.

Chtěla bych věřit tomu, že jsme překonaly všechny tyto problémy, nemoc se naštěstí v naší obci neobjevila. Velmi si přeji, aby se vše uklidnilo a mohli jsme dál žít, radovat se, scházet se, oslavovat.

Milí krajané, i když v posledních letech se vedení naší obce zaměřilo spíše na přírodní projekty v okolí naší krásné vesničky, jeden větší projekt jsme v obci přece jen uskutečnili.

V roce 2018 jsme vyprojektovali a v roce 2019 postavili novou smuteční síň. Stavbu v hodnotě více než 12 mil Kč obec profinancovala ze svých prostředků a v současné době

můžeme našim občanům nabídnout důstojné místo pro poslední rozloučení s blízkými. Smuteční síň se nachází za místním hřbitovem a je s ním propojena novým chodníkem a bránou.

Vedle smuteční síně se nachází prostorné parkoviště.

Jak jsem výše napsala, za posledních 5 let jsme se zaměřili na přírodní projekty, které byly finančně podpořeny Státním fondem životního prostředí. Věnujeme více prostoru výsadbě stromů a zadržení vody v krajině. Tak proběhla Revitalizace slepého ramene Dyje s výsadbou stromů, výstavba mokřadů kolem řeky Jevišovky, výsadba polní cesty, Revitalizace vrbovny. Všechny tyto projekty byly zaměřeny na práce údržbové (vykácení náletových dřevin), na výsadbu nových a kvalitních stromů, vybudování vodních ploch. Zároveň tyto projekty řeší i zadržení vody v době záplav, aby nedošlo k záplavám až v obci (protipovodňová opatření).

V loňském roce jsme oslavili 100. výročí vzniku Československa a při té příležitosti jsme upravili náves obce a slavnostně zasadili lípu s pamětní tabulkou. Nově byly vybudované také informační nástěnky a výlepová plocha.

Ještě jednou vás všechny moc a moc pozdravuji a těším se, že vás v příštím roce uvítám v Jevišovce.

- Božena Bošiaková -

ĽUTENICA

Prísady

červená paprika
cesnak
olej
soľ

Postup

1. V prvom kroku očistíme od semiačok červenú papriku a nakrájame na kúsky (obrázok 2).

2. Papriku pomelieme mlynčekom na mäso (obrázok 3).

3. Do rozpáleného oleja nalejeme pomletú papriku, posolíme a zamiešame. Pozor, olej musí byť rozpálený (obrázok 4).

4. Pretlačíme strúčky cesnaku a pridáme ich k paprikám (obrázok 5 a 6). Varíme do zhustnutia.

5. Nakoniec dosolíme (obrázok 7).

6. Hotovou ľutenicou ešte za horúca naplníme burkány (zaváracie poháre) a otočíme ich hore dnom (obrázok 8).

Ľutenicu konzumujeme s pitou, alebo môžeme tiež pridávať do jedla 1 - 2 polievkové lyžice, napr. do paprikáša, kapustnice a pod.

Dobrú chuť!

OBRÁZOK 1

OBRÁZOK 2

OBRÁZOK 3

OBRÁZOK 4

OBRÁZOK 5

OBRÁZOK 6

OBRÁZOK 7

OBRÁZOK 8

SPOLOK SLOVÁKOV Z BULHARSKA

Radničné námestie 9, 821 05 Bratislava

tel.: +421 907 772 130 email: spolokssb@gmail.com web: www.ssb.sk

PRIHLÁŠKA

za člena

Spolku Slovákov z Bulharska

Meno a priezvisko (titul):

Dátum narodenia:

Adresa trvalého bydliska:

Kontakt (telefón, mobil, email, facebook):

Zamestnanie (nepovinný údaj):

Pôvod- z ktorej rodiny a dediny v Bulharsku pochádzajú predkovia:

Prihlasujem sa týmto za člena Spolku Slovákov z Bulharska a vyjadrujem súhlas s odvádzaním členského príspevku.

Dátum: Podpis:

VIOLE